

ΕΛΛΑΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΗ ΤΟ 1980*

(Συμπεράσματα και προτάσεις διά τήν Ἑλλάδα)

Τοῦ κ. ΧΡΗΣΤΟΥ Ν. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ
Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Maryland

Γενικαὶ παρατηρήσεις

Μία μελέτη, ἡ ὁποία καλύπτει καὶ συγκρίνει 20 ἔθνικὰς οἰκονομίας μὲ τὴν οἰκονομίαν τῆς Ἑλλάδος, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποσκοπῇ εἰς κατηγορηματικὰς διαπιστώσεις καὶ σαφεῖς ὑποδείξεις οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Καὶ τοῦτο διότι μία τοιαύτη προσπάθεια θὰ ἀφαιροῦσε μέγα μέρος ἀπὸ τὴν χρησιμότητα τῆς μελέτης. Σκοπὸς τῆς παρούσης μελέτης ὑπῆρξεν ἐξ ἀρχῆς ἡ παρουσίασις τῶν συγκριτικῶν ἐκείνων στοιχείων, τὰ ὁποῖα θὰ δώσουν εἰς τὸν ἀναγνώστην ἠλεγμένα καὶ ὁμοιογενῆ στοιχεῖα διὰ νὰ προβῇ ὁ ἴδιος εἰς διαπιστώσεις ἀναλόγως τοῦ κέντρου ἐνδιαφέροντός του ἢ καὶ ἀναλόγως τῆς οἰκονομικῆς του ἰδεολογίας. Λεπτομερεῖς ἡμέτεραι διαπιστώσεις καὶ προτάσεις, ἀφ' ἑνὸς θὰ ἐμεγέθυναν τὴν παροῦσαν ἐργασίαν πέραν τῶν συνήθων ὁρίων καὶ ἀφ' ἑτέρου θὰ ἔστρεφον τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου εἰς τὰς ἰδικὰς μας «θέσεις» ἢ ἐρμηνείας καὶ ὄχι εἰς τὰ ἀντικειμενικὰ δεδομένα τῆς μελέτης, τὰ ὁποῖα ἐπιδέχονται περισσοτέρας τῆς μιᾶς ἐρμηνείας καὶ δύνανται ἐνίοτε νὰ στηρίζουν ἐκ διαμέτρου ἀντίθετες θέσεις.

Ἐν τούτοις, εἴθισται, κάθε συγγραφεὺς νὰ δίδῃ εἰς τὸ τέλος τῆς μελέτης του τὰ «συμπεράσματα» εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ὄλη διερεύνησις τὸν ὠδήγησε καὶ εἰς τὰ ὁποῖα δὲν θὰ μπορούσε νὰ εἶχε φθάσει, ἐὰν δὲν εἶχεν ἐκπονήσει τὴν ὑπὸ κρίσιν μελέτην του.

Προχωρῶ εἰς τὴν ἀπαρίθμησιν μερικῶν διαπιστώσεων — συμπερασμάτων, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται κυρίως εἰς τὴν ἀπὸ ἐδῶ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς πορείαν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας γενικώτερον καὶ τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας εἰδικώτερον.

1. Ἡ πρόοδος τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἐντὸς τῶν δύο δεκαετιῶν 1950 - 1960 καὶ 1960 - 1970 ὑπῆρξεν ὄντως ἱκανοποιητικὴ καὶ ἴσως διὰ πολλοὺς θεαματικὴ. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον ἀγνοοῦν πολλοί, εἶναι ἡ «σταθερότης» τοῦ ρυθμοῦ ἀναπτύξεως καὶ κατὰ τὰς δύο δεκαετίαι. Ὁ μέσος ἐτήσιος ρυθμὸς ἀξίσεως τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος τῆς Ἑλλάδος δὲν ὑπελείφθη τοῦ 5 %, οὔτε ὑπερέβη τὸ 7 % καὶ διὰ τὰς δύο ὑπὸ κρίσιν δεκαετίαι. «Μικροσκοπικαὶ» ἀναλύσεις τοῦ ἐν λόγῳ μεγέθους

* Συμπεράσματα καὶ Προτάσεις ἐκ τῆς ὑπὸ ἐκδοσιν μελέτης τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης : Ἐυρωπαϊκὴ Κοινότης καὶ Ἑλληνικὴ Οἰκονομία, 1950 - 1980.

διεθνώς, έχουν αποδείξει ότι είναι λίαν δύσκολος υπόθεση να αλλάξει μία χώρα τον ετήσιον ρυθμόν αναπτύξεώς της έστω κατά 0,5 % από έτους εις έτος ή και από πενταετίας εις πενταετιάν ^(α). Η Έλλάς π.χ. ηύξησε τὸ ἐθνικόν της προϊόν κατά 5,6 % ἐτησίως ἐντὸς τῆς δεκαετίας 1950 - 1960, ἐνῶ ηύξησε τὸν ἐτήσιον ρυθμόν εις μόνον 6,3 % κατὰ τὴν δεκαετιάν 1960 - 1970 παρὰ τὴν ὄντως ραγδαίαν δραστηριοποίησιν τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους πρὸς τὸν στόχον τῆς ταχυρρυθμοῦ ἀναπτύξεως κατὰ τὴν δευτέραν δεκαετιάν.

2. Κατὰ τὴν εἰκοσαετιάν 1950 - 1970 οἱ ρυθμοὶ ἐτησίας ἀξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος καὶ τῆς παραγωγῆς τῶν τομέων βιομηχανίας καὶ γεωργίας ἔχουν ὡς ἀκολούθως :

	Ἐθνικὸν Προϊὸν	Τομεὺς Βιομηχανίας	Τομεὺς Γεωργίας
α) Μ.Ε.Ρ.Α. — Παραγωγή	6,0 %	8,1 %	3,1 %
β) Μ.Ε.Ρ.Α. — Παραγωγικότης	5,0 %	6,5 %	4,5 %
γ) Μ.Ε.Ρ.Α. — Ἀπασχόλησις	1,0 %	1,5 %	(— 1,3)

Πηγή: ΟΗΕ, Economic Survey of Europe in 1971.

3. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συντελεστῶν «ταχύτητος» τῆς ἑλληνικῆς οικονομίας ὡς σύνολον καὶ τῶν δύο παραγωγικῶν τομέων αὐτῆς (ὁ τομεὺς τῶν ὑπηρεσιῶν δὲν «παράγει» φυσικὸν προϊόν) προκύπτει ὅτι τὸ πλεῖστον τῆς ἀξήσεως ὀφείλεται εἰς τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγικότητος. Τὸ αὐτὸ ἀσφαλῶς ἰσχύει καὶ δι' ὅλας τὰς ὑπολοίπους χώρας τῆς Δ. Εὐρώπης. (Ἡ ἐτησία αὔξησις τῆς παραγωγικότητος σὺν τὴν ἐτησίαν αὔξησιν τῆς ἀπασχολήσεως μᾶς δίδουν χονδρικῶς τὴν ἐτησίαν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς).

4. Ὁ Τομεὺς τῆς βιομηχανίας ηύξησε τὸ καθαρὸν προϊόν του (μεταποίησις μόνον) μὲ ρυθμόν 8,3 % ἐντὸς τῆς πρώτης δεκαετίας (1950 - 1960) καὶ μὲ ρυθμόν 7,8 % ἐντὸς τῆς δευτέρας δεκαετίας (ἀκριβέστερον ὁ τελευταῖος ρυθμὸς προκύπτει μὲ περίοδον βάσεως τὸ 1958 - 1960 καὶ περίοδον λήξεως τὸ 1967 - 1969). Δὲν ἐπετεύχθη δηλαδὴ αὔξησις τῆς «ταχύτητος» μὲ τὴν ὁποίαν ἐκινήθη ὁ τομεὺς τῆς βιομηχανίας μεταξὺ τῶν δεκαετιῶν τοῦ 1950 καὶ τοῦ 1960. Ἀναλύοντες δὲ τὴν εἰκοσαετιάν 1950 - 1970 εἰς τὰς περιόδους 1950 - 1959 καὶ 1960 - 1969, ἔχομεν τὴν κατωτέρω διαφωτιστικὴν εἰκόνα :

	Τομεὺς Μεταποιήσεως		
	1950 - 1959	1960 - 1969	1950 - 1969
Μ.Ε.Ρ.Α. — Παραγωγή	8,3 %	7,8 %	8,1 %
Μ.Ε.Ρ.Α. — Παραγωγικότης	8,5 %	4,6 %	6,5 %
Μ.Ε.Ρ.Α. — Ἀπασχόλησις	(— 0,2 %)	3,1 %	1,5 %

Προκύπτει δηλαδὴ ἡ «ἀνύποπτος» διαπίστωσις ὅτι ἡ παραγωγικότης τοῦ τομέως

(α) Denison, Edward F., Why Growth Rates Differ : Postwar Experience in Nine Western Countries, The Brookings Institution (Washington D.C.), 1967.

της βιομηχανίας εμειώθη σχεδόν εις τὸ ἥμισυ κατὰ τὴν δευτέραν δεκαετίαν (ἀπὸ 8,5 % εἰς 4,6 %). Ἡ αὐξησης δηλαδὴ τῆς παραγωγῆς κατὰ τὴν δευτέραν δεκαετίαν ἐστηρίχθη κατὰ 3,1 % ἐτησίως εἰς τὴν αὐξησην τῆς ἀπασχολήσεως καὶ μόνον κατὰ 4,6 % εἰς τὴν αὐξησην τῆς παραγωγικότητος. Ἡ ἐν λόγῳ διαπίστωση εἶναι λίαν ἀνησυχητικὴ διὰ τὴν περαιτέρω ἐξέλιξιν τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας καὶ χρήζει ἀμέσου ἐπαληθεύσεως ἢ διαψεύσεως (στοιχεῖα ΟΗΕ). Ἀσφαλῶς οἱ ἀνωτέρω συντελεσταὶ ἀναφερόμενοι εἰς τὸ σύνολον τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας (μικρᾶς καὶ μείζονος) δὲν ἀναιροῦν τὰ ὅσα ἐλέγχθησαν εἰς τὸ κεφάλαιον III διὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς παραγωγικότητος εἰς τὴν μείζονα βιομηχανίαν, διὰ τὴν ὁποίαν δὲν διαθέτομεν στοιχεῖα διὰ τὴν πρὸ τοῦ 1958 περίοδον. Ἐπὶ πλέον, οἱ ἀνωτέρω συντελεσταὶ δὲν καλύπτουν τὴν τελευταίαν τετραετίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ πρόοδος τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας ὑπῆρξε ταχυτάτη.

5. Ἡ αὐξησης τῆς δραστηριότητος εἰς τὸν τομέα τῆς βιομηχανίας μετὰ τὸ 1968 εἶναι ὀφθαλμοφανής. Ἐν τούτοις δὲν ἔχομεν πρόσφατα στοιχεῖα, ἐκτὸς τοῦ δείκτου βιομηχανικῆς παραγωγῆς, ὁ ὁποῖος βέβαια ἀποτελεῖ ποσοτικὸν καὶ ὄχι ποιοτικὸν δείκτην τῆς ἐξελίξεως τοῦ βιομηχανικοῦ τομέως. Ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή ἠδῆξήθη κατὰ 65 % ἐντὸς τῆς τετραετίας 1968 - 1972 δηλαδὴ 11,3 % ἐτησίως. Ἡ αὐξησης τῆς παραγωγῆς ἐνὸς τομέως ὅμως δὲν συναρτᾶται στενῶς μὲ τὴν αὐξησην ἢ τὴν μείωσιν τῆς διεθνούς ἀνταγωνιστικότητος τοῦ ἐν λόγῳ τομέως. Ἐνας ἐκ τῶν δεικτῶν, οἱ ὁποῖοι ἐμφανίζουν τὴν ἐξέλιξιν τῆς διεθνούς ἀνταγωνιστικότητος ἐνὸς τομέως ἢ κλάδου, εἶναι ὁ δείκτης καλύψεως τῶν εισαγωγῶν δι' ἀντιστοιχῶν ἐξαγωγῶν. Τὸ 1968 π.χ. αἱ ἐξαγωγαὶ βιομηχανικῶν προϊόντων ἐκάλυπτον μόνον τὸ 14,5 % τῶν ἀντιστοιχῶν εισαγωγῶν, ἐνῶ τὸ 1972 ὁ ἐν λόγῳ συντελεστὴς ἠδῆξήθη εἰς 22 %. Ἐτερος δείκτης, ὁ ὁποῖος δεικνύει ὄχι μόνον τὴν ἐξέλιξιν τῆς διεθνούς ἀνταγωνιστικότητος τῆς βιομηχανίας ἀλλὰ καὶ τὴν «ἀνταγωνιστικότητα» τοῦ τομέως τῆς βιομηχανίας πρὸς τοὺς ἑτέρους τομεῖς τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας, εἶναι ὁ συντελεστὴς συμμετοχῆς τῶν βιομηχανικῶν ἐξαγωγῶν πρὸς τὸ σύνολον τῶν ἐξαγωγῶν τῆς χώρας. Ὁ ἐν λόγῳ δεύτερος συντελεστὴς ἠδῆξήθη ἀπὸ 32 % τὸ ἔτος 1968 εἰς 52 % τὸ ἔτος 1972. Ἀσφαλῶς τὰ διὰ τῆς Ἀποφ. Ν.Ε. 1574/1970 θεσπισθέντα κίνητρα ἐξαγωγῶν ἔπαιξαν ἀποφασιστικὸν ρόλον εἰς τὴν ταχεῖαν αὐξησην τῶν ἐξαγωγῶν βιομηχανικῶν προϊόντων. Σημειοῦται ἐν παρόδῳ ὅτι τὰ προαναφερθέντα κίνητρα δίδουν κατὰ μέσον ὄρον εἰς τὴν ἐξάγουσαν βιομηχανικὴν ἐπιχείρησιν ἓνα «πρίμ» 20 % ἐπὶ τῆς τιμολογιακῆς ἀξίας τῶν ἐξαγομένων. Διὰ μίαν ἐπιχείρησιν, ἡ ὁποία εἶναι ἤδη διεθνῶς ἀνταγωνιστικὴ (αἱ πλεῖσται τῶν ξένων βιομηχανιῶν ἐν Ἑλλάδι) τὸ πρίμ τοῦ 20 % εἶναι σκανδαλωδῶς ὑψηλόν. Διερωτᾶται κανεὶς διατι νὰ καταβάλλεται μία τόσον ὑψηλὴ προμήθεια διὰ τὴν εἰσροὴν ξένου συναλλάγματος.

6. Ἐδῶ θὰ πρέπει νὰ ἐπιχειρηθῇ ἡ διάκρισις τῶν κινήτρων εἰς ποσοτικὰ καὶ ποιοτικὰ. Τὰ μέγρι τοῦδε χρησιμοποιηθέντα κίνητρα ἦσαν ἐπὶ τὸ πλεῖστον ποσοτικά. Ἀπέβλεπαν δηλαδὴ εἰς τὴν αὐξησην τῆς παραγωγῆς μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ αὐξησης τῆς παραγωγῆς θὰ ἐσυνοδεύετο καὶ ἀπὸ μίαν ἐπιτάχυνσιν τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος. Μὲ τὴν διαπιστωθεῖσαν ἀπὸ τοῦ 1972 μεγάλην

στενότητα εργατικών χειρών όφείλομεν νά επανεξετάσωμεν κάθε κίνητρον ή πολιτικήν, ή όποία άποσκοπεί ή έξ άντικειμένου περιορίζεται εις τήν αύξησιν τής παραγωγής, άγνοούντες τόν παράγοντα τής αύξήσεως ή μη τής παραγωγικότητας. Άπό τό 1974 και εις τό έξής πρέπει νά άντιστρέψωμεν τόν προσανατολισμόν μας. Πρέπει νά καταργήσωμεν τό ταχύτερον δυνατόν τά κίνητρα ποδ άποβλέπουν εις τήν αύξησιν τής παραγωγής και νά τά ύποκαταστήσωμεν με κίνητρα, τά όποία άποβλέπουν εις τήν αύξησιν τής παραγωγικότητας. Με άλλα λόγια ό στόχος τής αύξήσεως τής παραγωγικότητας, πρέπει νά λάβη τό ταχύτερον δυνατόν, προτεραιότητα έναντι τοϋ στόχου τής αύξήσεως τής παραγωγής και όχ, νά ύποτίθεται ότι θα αύξηθή ή παραγωγικότης δια κινήτρων, τά όποια στηρίζονται πρωτίστως εις τήν αύξησιν τής παραγωγής.

7. Εάν διαθέταμε άκόμη σημαντικά περιθώρια άνθρωπίνου δυναμικού, δηλαδή εάν ήδυνάμεθα νά «μεταφέρωμεν» σημαντικούς αριθμούς εργατικών χειρών π.χ. εκ τής γεωργίας εις τήν βιομηχανίαν, ή συνέχισις τής μέχρι τοϋδε πολιτικής κινήτρων θα ήτο ή ένδεδειγμένη. Άπαξ όμως και βεβαιωθώμεν ότι δέν ύπάρχει πλεόνασμα εργατικών χειρών εις τήν γεωργίαν ή ότι και εάν ύπάρχη δέν είναι «μετακινήσιμον» ή ότι δια νά γίνη μετακινήσιμον θα πρέπει νά περάση μία δεκαετία ή θα πρέπει νά επενδυθοϋν τεράστια ποσά εις μη παραγωγικούς τομείς (π.χ. άνέγερσις κατοικιών) θα πρέπει νά σταματήσωμεν τήν ένθάρρυνσιν τής «ποσοτικής» παραγωγής, ή όποία δέν συνοδεύεται από παράλληλον αύξησιν τής παραγωγικότητας.

8. Άσφαλώς έδω θα άντιταχθή τό επιχείρημα, ότι τό κράτος δέν έχει τόν τρόπον νά έλέγξη τόν ρυθμόν αύξήσεως τής παραγωγικότητας όλων τών βιομηχανικών επιχειρήσεων, αί όποίαι σπεύδουν νά έπαφεληθοϋν τών κινήτρων αύξήσεως τής παραγωγής. Όρθόν τό επιχείρημα, αλλά όχι πειστικόν. Και τοϋτο διότι συμβαίνει τό κράτος νά μη είναι και τράπεζα. Τό κράτος δίδει τά κίνητρα μέσω τών τραπεζών και αί τράπεζαι έχουν ή πρέπει νά άποκτήσουν τοϋς φορείς ή τήν ικανότητα νά παρακολουθοϋν τήν εξέλιξιν τής παραγωγικότητας μιάς εκάστης τών επιχειρήσεων, αί όποίαι έπωφελούνται εκ τών κρατικών κινήτρων. (Έκείνο τό όποιον δέν θα ήθελα ποτέ νά ύπονοηθή ως ήμετέρα πρότασις είναι νά άποκτήση τό ίδιον τό κράτος φορείς παρακολουθήσεως τής παραγωγικότητας εκάστης τών βιομηχανικών επιχειρήσεων. Αυτό θα μās ώδηγοϋσε εις ένα βαθμόν κρατικού παρεμβατισμοϋ, ό όποιος είναι βέβαιον ότι θα έβλαπτε άντι νά ώφελήση τόν στόχον τής αύξήσεως τής παραγωγικότητας).

9. Τό κράτος δύναται και πρέπει νά θεσπίση τό ταχύτερον δυνατόν τά άκόλουθα :

α) Νά εισαγάγη και νά επιβάλλη τόν θεσμόν «Λογιστική Προστιθεμένης Άξίας». Κάθε βιομηχανική επιχείρησις μορφής Α.Ε. νά συντάσση και νά δημοσιεύη ένα πίνακα, ό όποιος θα αναλύη τόν ύπολογισμόν τής ετησίως επιτευχθείσης (παραχθείσης) προστιθεμένης αξίας (καθαρόν προϊόν) ως σύνολον, ανά άπασχολούμενον άτομον, και ανά εργατοώραν. Αυτός είναι ό «ποιοτικός» δείκτης μεταβολής τής αύξήσεως τής παραγωγικότητας από χρόνου εις χρόνον. (Time

Series) και συγκρίσεως τῆς παραγωγικότητας μεταξύ παραγωγικῶν μονάδων (Cross Section).

β) Νά ἐπιβάλλη τὴν τροποποίησιν τοῦ δημοσιευομένου σήμερον πίνακος «Ἀποτελέσματα Χρήσεως», ὥστε νά ἐμφανίζεται ἡ κοστολογικὴ δομὴ τῆς ἐπιχειρήσεως. Θά πρέπει δηλαδὴ ὁ ἐν λόγῳ πίναξ νά ἀρχίζη μὲ τὸ ὕψος τῶν καθαρῶν πωλήσεων καὶ νά ἀφαιροῦνται ἐν συνεχείᾳ τὰ ἐπὶ μέρους μεγέθη κόστους παραγωγῆς (πρῶται ὕλαι, ἀναλώσιμα, ἐργατικά, γενικά βιομηχανικά ἐξοδα) μέχρι τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ μικτοῦ κέρδους. Ἐκ τοῦ τελευταίου δὲ μεγέθους (τὸ πρῶτον μέγεθος εἰς τὸν ὑπὸ τὴν σημερινὴν του μορφήν δημοσιευόμενον πίνακα) νά ἀφαιροῦνται αἱ τρεῖς κατηγορίαι γενικῶν ἐξόδων (διαθέσεως προϊόντων, διαχειρίσεως, χρηματοδοτήσεως).

γ) Οἱ ἀνωτέρω δύο πίνακες ὁμοῦ μὲ τὸν ὑπὸ σημερινὴν μορφήν δημοσιευόμενον ἰσολογισμόν (ἓνας πίναξ διὰ τὸν λογαριασμόν «ἐνεργητικῶν» καὶ ἕτερος πίναξ διὰ τὸν λογαριασμόν «παθητικῶν») καὶ τὴν ἐτησίαν ἔκθεσιν τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ ἢ Προέδρου πρὸς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον, θά πρέπει νά τυπώνωνται καὶ νά ἀποστέλλωνται ταχυδρομικῶς εἰς ὅλους τοὺς μετόχους τῆς ἐταιρείας, ἐὰν αἱ μετοχαὶ τῆς εἶναι εἰσηγμέναι εἰς τὸ Χρηματιστήριον. Ὅλαι δὲ αἱ ἐταιρεῖαι μορφῆς Α.Ε. νά δημοσιεύουν τοὺς ἀνωτέρω τέσσαρες πίνακες, ὡς πρῶτον σήμερον μὲ τὸν ἰσολογισμόν καὶ τὸν ὑπὸ τὴν σημερινὴν μορφήν του, ἀνευ χρησιμότητός τινος λογαριασμόν, «Ἀποτελέσματα Χρήσεως».

δ) Τὰ ἀνωτέρω δὲν θά ἰσχύουν διὰ τὰς Α.Ε. αἱ ὁποῖαι χρησιμοποιοῦν δανειακὰ κεφάλαια ὕψους κάτω τοῦ 50 % τῶν ἰδίων κεφαλαίων (ἐλάχισται ἐπιχειρήσεις ἐμπίπτουν εἰς τὴν ἐν λόγῳ κατηγορίαν). Νά ἐπιβληθῇ δὲ διὰ νόμου ἢ ἀποχώρησις τοῦ γενικοῦ διευθυντοῦ ἢ προέδρου μετὰ τὸ 70ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του εἰς ἐταιρείας, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀποτελοῦν ἰδιοκτησίαν ἐνὸς ἀτόμου (περισσότεροι τοῦ ἐνὸς μέτοχοι), ἐκτὸς ἐὰν ἡ ἐταιρεία χρησιμοποιοῦν δανειακὰ κεφάλαια ὕψους κάτω τοῦ 50 % τῶν ἰδίων αὐτῆς κεφαλαίων.

ε) Νά ἐπιβάλλη ὅπως οἱ ἀνωτέρω τέσσαρες πίνακες ὑπογράφωνται καὶ ὑπὸ τοῦ Οἰκονομικοῦ Συμβούλου τῆς ἐταιρείας. Αὐτὸς πρέπει νά εἶναι ὁ ἀρμόδιος διὰ τὴν λογιστικὴν προστιθεμένης ἀξίας καὶ διὰ τὸν ἀναλυτικὸν (κοστολογικὸν) λογαριασμόν τῶν Ἀποτελεσμάτων Χρήσεως.

10. Παρὰ τὸ «τρέξιμο» τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας καὶ τῶν ἐπὶ μέρους τομέων καὶ ἀντιστοιχῶν κλάδων αὐτῆς ἐντὸς τῆς εικοσαετίας 1953 - 1973 (ἀπὸ τῆς ὑποτιμήσεως τῆς δραχμῆς καὶ τῆς οὐσιαστικῆς ἐνάρξεως τῆς μείζονος προσπαθείας πρὸς ἐκβιομηχάνισιν), δὲν ἠδυνήθημεν νά «προφθάσωμεν» οὐδεμίαν χώραν τῆς Δ. Εὐρώπης πλὴν τῆς Πορτογαλίας (εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ὁποίας ἡ καθυστέρησις ὀφείλεται εἰς τὸν ἐξωγενῆ παράγοντα τῶν πολέμων εἰς τὰς ἀποικίας τῆς). Χῶραι ὅμως ὅπως ἡ Γερμανία, ἡ Ἰαπωνία καὶ τὸ μικρὸ Ἰσραήλ (πρὸ τῆς τελευταίας πολεμικῆς του περιπετείας) ξεπέρασαν πολλὰς ἄλλας χῶρας εἰς τὸ αὐτὸ διάστημα. Δὲν ἠδυνήθημεν νά προφθάσωμεν οὔτε τὴν Ἰσπανίαν, οὔτε τὴν μικρὰν καὶ πτωχὴν Ἴρλανδίαν. Συνεπῶς δὲν εἴμεθα οἱ «ἡμίθεοι» πού ἐκ κλασσικῆς παράδοσεως νομίζομε ὅτι εἴμεθα. Καὶ μὲ τὰ νέα κριτήρια τῆς νέας διαστάσεως «ποιότης

ζωής» δὲν χρειάζεται νὰ προφθάσωμεν κανένα ποσοτικῶς (κατὰ κεφαλὴν προϊόν). Συμβαίνει ὅμως νὰ εἴμεθα μία κοινωνία, ἡ ὁποία στερεῖται τῶν προϋποθέσεων ταχείας προόδου πρὸς τὴν νέαν κατεύθυνσιν (ποιότης ζωῆς). Εἴμεθα συνεπῶς ἠναγκασμένοι νὰ συνεχίσουμε διὰ πολὺν ἀκόμη χρόνον τὸν δρόμον τῆς ποσοτικῆς ἀναπτύξεως. Δυνάμεθα ὅμως ἢ μᾶλλον μᾶς ἐπιβάλλεται νὰ ἀλλάξωμεν τὰ μέσα κινήσεώς μας ἐπὶ τῆς ποσοτικῆς ὁδοῦ. Νὰ ἐπιδιώξωμεν δηλαδὴ τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς διὰ τῆς αὔξήσεως τῆς παραγωγικότητος (ἀποκλειστικῶς), καθότι ἡ «πάροδος» τῆς αὔξήσεως τῆς ἀπασχολήσεως ἔκλεισε ἤδη. Κατὰ συνέπειαν, δὲν θὰ πρέπει νὰ γίνουιν δεκταὶ αἱ τυχόν ἀντιρρήσεις εἰς τὰ ἀνωτέρω πέντε θεσμικὰ μέτρα ἐκ μέρους τῶν παραγωγικῶν ἐπιχειρήσεων μορφῆς Α. Ε. Τὰ ἐπιχειρήματα περὶ τοῦ ἀπαραβιάστου τῆς «μυστικότητος» εἶναι ἐκτὸς τόπου καὶ χρόνου. Καὶ τοῦτο διότι δὲν ὑπάρχουν οὔτε δέκα ἑλληνικαὶ βιομηχαναὶ, αἱ ὁποῖαι θὰ ἠδύναντο νὰ συνεχίσουν τὴν λειτουργίαν των ἐπὶ 30 ἡμέρας ἄνευ τῆς συμπαραστάσεως τῶν πιστοδοτικῶν ἰδρυμάτων τῆς χώρας. Ἡ ὑπαρξις δὲ καὶ ὁ ρόλος τῶν τελευταίων ὀφείλεται εἰς τὰς καταθέσεις ὄλων τῶν Ἑλλήνων. Εἶναι συνεπῶς ἐπιβεβλημένον νὰ ἐνδιαφερθῆ τὸ κράτος καὶ δι' αὐτοῦ αἱ τράπεζαι διὰ τὸ πῶς χρησιμοποιοῦνται τὰ κεφάλαια τῆς λαϊκῆς ἀποταμιεύσεως ὑπὸ τῶν ἐπιχειρήσεων - δανειστῶν.

11. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν μεθόδευσιν τῆς ταχυρρυθμοῦ ἐπικοινωνίας μετὰ τὰς 17 κοινωνίας τῆς Δ. Εὐρώπης, προτείνω σύστασιν καὶ λειτουργίαν, τὸ ταχύτερον δυνατόν, Κέντρων Εὐρωπαϊκῶν Σπουδῶν εἰς ὅλα τὰ Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα τῆς Ἑλλάδος (ἀσφαλῶς διακλαδικῆς — Multidisciplinary — φύσεως).

12. Ὅσον ἀφορᾷ τέλος τὴν γεφύρωσιν τοῦ χάσματος τῆς παραγωγικότητος, τὸ ὁποῖον μᾶς χωρίζει ἀπὸ τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, προτείνω τὴν ἐξῆς θεσμικὴν μεθόδευσιν : Τὴν δημιουργίαν, τὸ ταχύτερον δυνατόν, ἐνὸς Ἀνωτάτου Ἐθνικοῦ Συμβουλίου Παραγωγικότητος (ΑΕΣΠ) μετὰ ἐκπροσώπησιν τῶν κάτωθι Ὑπουργείων καὶ Ὁργανισμῶν :

1. Ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ καὶ Προγραμματισμοῦ
2. Ὑπουργεῖον Βιομηχανίας
3. Ὑπουργεῖον Γεωργίας
4. Ὑπουργεῖον Ἐργασίας (Ἀπασχολήσεως)
5. Σύνδεσμος Ἑλλήνων Βιομηχάνων (ΣΕΒ)
6. Γενικὴ Συνομοσπονδία Ἐργατῶν Ἑλλάδος (ΓΣΕΕ)
7. Κέντρον Προγραμματισμοῦ καὶ Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν (ΚΕΠΕ)
8. Ἑλληνικὸν Κέντρον Παραγωγικότητος (ΕΛΚΕΠΑ)
9. Ἐκ περιτροπῆς τρεῖς καθηγηταὶ ἀνωτάτων Οἰκονομικῶν καὶ Διοικητικῶν Σχολῶν.

Προτείνω ἐπὶ πλεον τρία ἐπίπεδα ἐνεργοποιήσεως τοῦ ΑΕΣΠ. Πρῶτον, εἰς τὸ διοικητικὸν ἐπίπεδον Ὑφυπουργῶν καὶ Προέδρων τῶν ἀντιστοίχων Ὁργανισμῶν. Δεύτερον, εἰς τὸ ἐπιτελικὸν ἐπίπεδον ἐμπειρογνομόνων (ὁ δεύτερος μετὰ τὸν ὑφυπουργὸν ἢ τὸν πρόεδρον ἐκάστου ὀργανισμοῦ, σύμβουλος). Τρίτον, εἰς τὸ ἐπίπεδον ἐκάστου ὑπουργεῖου ἢ ὀργανισμοῦ. Ἐκαστον ὑπουργεῖον ἢ ὀρ-

γανισμός να σχηματίσει ομάδα παραγωγικότητας με επί κεφαλής ένα εμπειρογνώμονα. Η ομάδα απαραίτητως πρέπει να περιλαμβάνει ένα οικονομολόγο, ένα μηχανικό ή τεχνικό και ένα ειδικό εις θέματα διοικητικής οργάνωσης. Τρία έως πέντε πρόσωπα αρκούν δι' εκάστην ομάδα.

Έδρα του ΑΕΣΠ να είναι το Ύπουργείον Συντονισμού ή το ΚΕΠΕ και να σχηματισθή μικρόν κεντρικόν επιτελείον εις την ΐδραν, μη υπερβαίνον τόν αριθμόν τών μελών του ΑΕΣΠ (δηλαδή 11). Αυτό θα πρέπει να αποτελέσει την Rand Corporation της Ελλάδος και να υιοθετήση και τόν βασικόν τρόπον λειτουργίας της Rand. Οί εμπειρογνώμονες - εισηγηταί του κεντρικού επιτελείου, να καταρτίζουσι δείκτας και να έρευνούν θέματα παραγωγικότητας εις οίονδήποτε τομέα και κλάδον της ελληνικής οικονομίας και να παρουσιάζουσι τὰ πορίσματα εις τόν ΑΕΣΠ πρὸς συζήτησιν, υιοθέτησιν, έγκρισιν και εφαρμογήν.

Ο γενικός στόχος του ΑΕΣΠ είναι δεδομένος : Να μειωθῆ εις τὸ ἡμισυ τὸ χάσμα παραγωγικότητας ἐντὸς τῆς τρεχούσης δεκαετίας (ἀπὸ δείκτην 40 ἐναντι τοῦ μέσου ὄρου τῆς ΕΟΚ εις δείκτην 70) και νὰ κλείσῃ τὸ χάσμα ἐντὸς τῆς ἐπομένης δεκαετίας (νὰ φθάσωμεν τὸ 1990 ὄχι τὴν Σουηδίαν ἢ τὴν Γερμανίαν, ἀλλὰ τὸν μέσον ὄρον τῆς ΕΟΚ). Δὲν βλέπω οὔτε τὸ ἀνέφικτον, οὔτε τὸ πολὺ δύσκολον εις τὴν ἐπίτευξιν τοῦ ἀνωτέρω στόχου.

Τὸ ΑΕΣΠ ἀσφαλῶς θὰ ἀποβῆ ὁ φορεὺς ὁ ὁποῖος θὰ εισηγηταί νέα «ποιοτικά» κίνητρα διὰ τὴν βιομηχανίαν, εις ἀντικατάστασιν τών «ποσοτικῶν» κινήτρων τὰ ὁποῖα ἰσχύουσι σήμερον.

Ἔτεροι θέσεις και προτάσεις

Τὰ θέματα τοῦ παρόντος ἐδαφίου ἐθίγησαν κατὰ τὰς συνομιλίαις μου με βιομηχάνους τῆς περιοχῆς Ἀθηνῶν κατὰ τὴν πενταετίαν 1967 - 1972. Συνοψίζω ἐδῶ «μονομερῶς» τὰς ἀπόψεις μου.

1. Ἀνωτάτη Παιδεία : Ὑποχρεωτικὴ παρουσία εις ὅλας τὰς σχολάς, περιορισμὸς φοιτητῶν ἀνὰ αἶθουσαν διδασκαλίας εις 50 (πενήντα), δημιουργία πλήθους κύκλου πρῶτης και βραδυνῆς διδασκαλίας εις τὰς κοινωνικὰς ἐπιστήμας ὡς ἡ Νομικὴ, ἡ Οἰκονομικὴ, αἱ Πολιτικαὶ Ἐπιστήμαι, αἱ Διοικητικαὶ Ἐπιστήμαι κλπ. πρὸς διευκόλυνσιν τών ἐργαζομένων φοιτητῶν.

2. Σύνδεσμος Ἑλλήνων Βιομηχάνων : Μοῦ δίδει τὴν ἐντύπωσιν μιᾶς λέσχης ἀπὸ Country Gentlemen. Δὲν ἔδειξε ὁ ΣΕΒ ἐνεργοποίησιν ἀνάλογον ἐκείνης τῆς ἐλληνικῆς πολιτείας. Οὔτε τὴν ἐστρατείαν «Ἀγοράζετε Ἑλληνικὰ Προϊόντα» δὲν κατάρθωσε μετὰ ἀπὸ δέκα χρόνια διαβουλεύσεων νὰ ἀρχίσῃ μόνος. Θὰ μπορούσε τοῦλάχιστον νὰ συστήσῃ ἕνα γραφεῖον βιομηχανικῆς οργάνωσης με δύο Ἑλληνας και δύο ξένους Industrial Engineers. Θὰ βοηθοῦσε ἔτσι τὰς ἐπιχειρήσεις-μέλη νὰ ἐπιταχύνουσι τὴν ἐσωτερικὴν τῶν ἀναδιοργάνωσιν χωρὶς νὰ ἐνοχλοῦνται καθημερινῶς ἀπὸ τοὺς πλανοδίους «ὀργανωτὰς» ἐντοπίου και ἀλλοδαπῆς προελεύσεως. Θὰ μπορούσε νὰ χρηματοδοτήσῃ τὴν παραγωγήν μιᾶς ειδικῆς ταινίας με θέμα τὴν βιομηχανίαν διὰ παιδιὰ τοῦ δημοτικοῦ, μιᾶς ταινίας διὰ παιδιὰ τοῦ

γυμνασίου και μιᾶς ταινίας διὰ φοιτητὰς πανεπιστημίου. Θὰ μπορούσε νὰ γράψῃ τρία βιβλία - ἱστορίες ἀντιστοίχως. Θὰ μπορούσε νὰ ἰδρύσῃ μίαν μόνιμον ἐκθεσιν βιομηχανίας μὲ ἐναλλασσομένους ἐκθέτας καὶ ἐκδηλώσεις. Θὰ μπορούσε νὰ ἐκδίδῃ ἓνα πολὺ καλλίτερον «Δελτίον». Θὰ μπορούσε νὰ ἀρχίσῃ μίαν ἐβδομάδα τῆς βιομηχανίας καὶ χίλιες τόσες ιδέες, οἱ ὁποῖες δὲν χρειάζονται πολλὰ κεφάλαια, οὔτε τὴν μεσολάβησιν τοῦ Κράτους. Τὸ νὰ γράφουμε καθημερινῶς ὑπομνήματα πρὸς τὸ ἐναγωνίως ἐργαζόμενον Ἑλληνικὸν Κράτος δὲν εἶναι ἀρκετόν. «Σὺν Ἀθηνᾶ καὶ χεῖρα κίνει» ἔλεγον οἱ σοφοὶ μας πρόγονοι. Οἱ δέκα «κοῦκοι», ποὺ ἡγοῦνται τῶν ἐκδηλώσεων τοῦ ΣΕΒ, δὲν εἶναι ἀρκετοί. Ὅλοι οἱ βιομήχανοι, οἱ ὁποῖοι ἀπασχολοῦν ἄνω τῶν 50 ἀτόμων, πρέπει νὰ συμμετέχουν. Διότι ὅλοι τους εἶναι «κοινωνικοὶ λειτουργοὶ» καὶ ὄχι «ιδιώται».

3. Διεθνὲς Νομισματικὸν Σύστημα : Δὲν εἶναι τῆς ἀρμοδιότητός μου. Διότι ὅμως πολλοὶ βιομήχανοι μὲ ἔχουν ἐρωτήσῃ, τοὺς ἀπαντῶ. Ἀπὸ τῆς 15ης Αὐγούστου 1971 ἤρχισε ἡ μεταβατικὴ περίοδος μεταθέσεως τῆς παγκοσμίου νομισματικῆς ἡγεσίας ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἡ μεταβατικὴ περίοδος θὰ τερματισθῇ τὸ τέλος τοῦ 1975, ὅτε θὰ συνέλθουν εἰς διάσκεψιν κορυφῆς οἱ ἀρχηγοὶ τῶν κρατῶν τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς καὶ θὰ ἐπισημοποιήσων τὸν ἡγετικὸν ρόλον τῆς Εὐρώπης εἰς τὰ παγκόσμια νομισματικὰ θέματα. Ἔως τότε θὰ συνεχισθῇ ἡ σημερινὴ ρευστὴ κατάστασις.

4. Βιομηχανία, Τουρισμός, Ναυτιλία : Μία σαφὴς πολιτικὴ «ἰσορροπού» ἀναπτύξεως τῶν ἐν λόγῳ τριῶν τομέων εἶναι ἀπαραίτητος. Αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι θὰ πρέπει νὰ σταματήσωμεν τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας ἕως ὅτου οἱ τομεῖς τοῦ τουρισμοῦ καὶ τῆς ναυτιλίας ἀπασχολοῦν τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν ἀτόμων μὲ τὴν βιομηχανίαν. Ἄς μὴ κάνωμεν ὅμως τὸ λάθος νὰ νομίζουμε ὅτι μόνον τὸ εἰσόδημα ἐκ τοῦ τουρισμοῦ ὑπόκειται εἰς ἀπροβλέπτους διακυμάνσεις. Τὸ πλέον σταθερὸν στοιχεῖον εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι ὁ καιρὸς τῆς καὶ τὸ φυσικὸν τῆς κάλλος : Νὰ μὴ τὸ καταστρέψωμεν, ναί. Ὑπάρχουν ὅμως τρόποι νὰ τὸ ἀξιοποιήσωμεν χωρὶς νὰ τὸ καταστρέψωμεν.

5. Ὁργανισμὸς Κοινοτικῆς Ἀναπτύξεως : Τὸ μεγάλο πρόβλημα εἰς τὸν οἰκονομικὸν τομέα εἶναι πλέον ἡ μείωσις τῆς διαφορᾶς βιοτικῆς ἐπιπέδου μεταξὺ πόλεων καὶ ἐπαρχίας. Μία παλαιὰ μελέτη τοῦ οἰκογενειακοῦ εἰσοδήματος κατὰ γεωγραφικὰ διαμερίσματα εἶχε ἀποκαλύψει ὅτι τὸ οἰκογενειακὸν εἰσόδημα εἰς τὴν Ἠπειρὸν ἦτο μόνον 25% τοῦ ἀντιστοίχου εἰσοδήματος διὰ τὴν Ἀθήνα. Ἔχουν ριφθῆ πολλὰς ιδέες καὶ ἔχουν λεχθῆ πολλὰ εἰς τὰ διάφορα προγράμματα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἰδική μου συμβολὴ ἐδῶ ἐγκεῖται εἰς τρεῖς ἀλληλένδετες ιδέες :

Πρῶτον, ὅτι διὰ νὰ γίνῃ κάτι συγκεκριμένον εἰς μεγάλην κλίμακα καὶ κατὰ τρόπον ἀποδοτικὸν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ εἰδικὸς φορεὺς. Δεύτερον, ὁ εἰδικὸς αὐτὸς φορεὺς πρέπει νὰ περιορίσῃ τὴν δραστηριότητά του εἰς ἓνα περιορισμένον ἀντικείμενον. Τρίτον, ὁ φορεὺς αὐτὸς - ὅπως καὶ κάθε ἄλλος φορεὺς - πρέπει νὰ ἔχῃ τακτὴν προθεσίαν περατώσεως τοῦ ἔργου του (π.χ. μία 25ετία).

Χάριν οικονομίας λέξεων ονομάζω τὸν προτεινόμενον ὄργανισμόν ΟΚΑ (Ὁργανισμὸς Κοινοτικῆς Ἀναπτύξεως). Περιορίζω δὲ τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἐν λόγῳ ὄργανισμοῦ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐπαρχιακῶν κοινοτήτων, αἱ ὁποῖαι εἶχον πληθυσμὸν μεταξὺ 200 καὶ 2.000 ἀτόμων τὸ 1971 ἢ μεταξὺ 50 καὶ 500 οἰκογενειῶν. Περιορίζω περαιτέρω τὰς πρὸς ἀνάπτυξιν κοινότητας εἰς ἐκεῖνας αἱ ὁποῖαι :

- α) συνδέονται ἤδη δι' ἀσφαλτοστρώτου ὁδοῦ προσπελάσεως
- β) ἔχουν ἠλεκτροφωτισμὸν
- γ) ἔχουν κοινοτικὴν ἐκκλησίαν
- δ) ἔχουν δημόσιον σχολεῖον
- ε) ἔχουν σύστημα ὑδρεύσεως.

Τοιουτοτρόπως, ὁ ΟΚΑ θὰ περιορισθῆ εἰς τὴν «οἰκιστικὴν» ἀνάπτυξιν τῶν ἐν λόγῳ βιωσίμων κοινοτήτων δηλαδὴ εἰς τὴν ἀνακαίνισιν ὑπαρχουσῶν οἰκιῶν ἢ καὶ τὴν ἀνέγερσιν νέων ὑπὸ τοὺς κάτωθι ὅρους καὶ μεθόδους :

5.1 Ὁ ΟΚΑ θὰ διαθέτῃ ἐπιτελεῖον τεχνο - οἰκονομικῶν ὑπηρεσιῶν (κοινωνιο-λόγους, οἰκονομολόγους, ἀρχιτέκτονες, πολιτικούς μηχανικούς κλπ.) εἰς τὰς περιφερειακὰς διοικήσεις τῆς χώρας.

5.2 Θὰ ἀναλάβῃ εἰς πρώτην φάσιν τὴν «ἀνακαίνισιν» μιᾶς κοινότητος εἰς ἕκαστον νομὸν τῆς χώρας καὶ εἰς δευτέραν φάσιν μιᾶς κοινότητος εἰς ἐκάστην ἐπαρχίαν τῆς χώρας.

5.3 Οἰασδήποτε κατασκευαστικῆς δραστηριότητος, θὰ προηγήται σχέδιον (μελέτη) ἀναπτύξεως ὀλοκλήρου τῆς κοινότητος.

5.4 Ἡ ἐπιλογὴ τῶν πρὸς ἀνάπτυξιν κοινοτήτων θὰ βασίζεται εἰς διερεύνησιν ἐκ τῆς ὁποίας θὰ προκύπτῃ ὅτι τουλάχιστον τὸ 50% τῶν οἰκογενειῶν τῆς κοινότητος εἶναι διατεθειμέναι νὰ ἀναλάβουν διὰ μακροχρονίου δανείου τὸ κόστος τῆς ἀνακαινίσεως τῶν οἰκιῶν των.

5.5 Ἡ ἀνακαίνισις θὰ καλύπτῃ ὅλας τὰς στοιχειώδεις ἀνάγκας ἐνὸς «πολιτισμένου» σπιτιοῦ, δηλαδὴ ἀποχέτευσιν, τρέχον ὕδωρ, κουζίνα, ὑπνοδωμάτια, χωρισμὸν τοῦ σταύλου τῶν ζώων ἀπὸ χῶρον κατοικήσεως κ.ο.κ.

5.6 Θὰ ὑπάρχῃ ἓνα maximum δανείου ἀνὰ οἰκογένειαν (π.χ. 150.000 δρχ.).

5.7 Ὁ ΟΚΑ θὰ δύναται νὰ διαθέσῃ ἐκ κεφαλαίων τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ μόνον, ποσὸν ἴσον πρὸς ἓνα ποσοστὸν τοῦ συνολικοῦ κόστους, τὸ ὁποῖον θὰ ἐπωμισθῶν οἱ ἰδιῶται τῆς κοινότητος διὰ κοινοχρήστους χώρους, ὡς πλατείας πάρκα, κ.ο.κ.

5.8 Νὰ προηγηθῶν κοινότητες παραθαλάσσιαι, νησιωτικαὶ ἢ ὄρειναι, αἱ ὁποῖαι προσφέρονται διὰ θερινὸν τουρισμὸν (κυρίως δι' Ἑλλήνας παραθεριστάς).

5.9 Ὁ ΟΚΑ θὰ πρέπει νὰ ἔχῃ πλήρη αὐτονομίαν καὶ θὰ πρέπει νὰ εἶναι ὁ μόνος ἀρμόδιος φορεὺς ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως μέχρι τῆς περατώσεως τοῦ ἔργου του.

5.10 Ὁ ΟΚΑ θὰ πρέπει νὰ δημοσιεύῃ ἐτησίως πλήρη ἀπολογισμὸν.

Κάθε ἑλληνικὸς κρατικὸς ὄργανισμὸς δύναται νὰ ἀναλάβῃ τὴν χρηματοδότησιν ἐνὸς ἀριθμοῦ κοινοτήτων. Κάθε Τράπεζα δύναται νὰ ἀναλάβῃ ἐπίσης 10

ἢ 50 ἢ 100 ἢ 1.000 κοινότητες. Ἀκόμη καὶ κάθε μία ἀπὸ τὶς 100 πρῶτες βιομηχανίες τῆς Ἑλλάδος δύναται νὰ ἀναλάβῃ ἓνα ἢ περισσότερα χωριά. Τοιοῦτοτρόπως κάθε χωριό, τὸ ὁποῖον θὰ ἀνακαινισθῇ, θὰ ἔχῃ καὶ ἓνα «νονόν» ἐκτὸς τοῦ ΟΚΑ.

Τὸ Ἑλληνικὸν Κέντρον Κοινωνικῶν Ἐρευνῶν (ΕΚΚΕ) καὶ τὸ Κέντρον Προγραμματισμοῦ καὶ Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν (ΚΕΠΕ) διαθέτουν ἓνα εὐρύτατον πυρῆνα ἐπιστημόνων καὶ μελετῶν. Μὲ βάσιν τὸ ΕΚΚΕ καὶ ΚΕΠΕ δυνάμεθα νὰ ἐκκινήσωμεν διὰ τὴν ἐπὶ ἀνδρῶσιν καὶ ἐπιτελικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν κάλυψιν τοῦ ἐκτελεστικοῦ φορέως ΟΚΑ. (Πολὺ σύντομα θὰ πρέπει νὰ συγχωνευθοῦν τὰ κέντρα ἐρευνῶν ΕΚΚΕ καὶ ΚΕΠΕ καθότι δὲν νοεῖται οἰκονομικὴ ἔρευνα χωρὶς τὴν κοινωνιολογικὴν διάστασιν, οὔτε κοινωνιολογικὴ ἔρευνα χωρὶς τὴν οἰκονομικὴν διάστασιν).

6. Πενθήμερος Ἔργασία : Εἰς τὰς ἐκτὸς τῶν ἀστικῶν κέντρων βιομηχανίας θὰ πρέπει νὰ γενικευθῇ ὁ θεσμὸς τῆς πενθημέρου ἔργασίας, ὥστε ὁ ἀγροτικὸς πληθυσμὸς τῆς χώρας νὰ ἐργάζεται εἰς τὴν βιομηχανίαν χωρὶς νὰ ἀναγκάζεται νὰ ἀφήσῃ ἀκαλλιέργητον τὴν γῆν ἢ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν τόπον καταγωγῆς του. Τὸ σχέδιον ἀνεγέρσεως βιομηχανικῶν κατοικιῶν χρήζει ἐπίσης ταχείας προωθήσεως (ΕΤΒΑ). Τοιοῦτοτρόπως θὰ συγκρατήσωμεν τὸν ἀγροτικὸν πληθυσμὸν εἰς τὴν ἐπαρχίαν καὶ θὰ αὐξήσωμεν τὴν βιομηχανικὴν παραγωγὴν χωρὶς νὰ μειώσωμεν τὴν πολῦτιμον ἐπίσης γεωργικὴν παραγωγὴν.

7. Δημόσιοι Ὑπάλληλοι : Ἐχὼ νὰ κάνω μίαν ἀπλὴν πρότασιν. Νὰ συμπληρώνεται μία εἰδικὴ σελίδα ἡμερησίως ἀπὸ κάθε ὑπάλληλον τοῦ Δημοσίου μὲ τὸ ἐπιτελεσθὲν ἔργον.

8. Ἕλληνες Ἐργάται Γερμανίας : Περίπου 300.000 Ἕλληνες, κυρίως ἐκ τῶν βορείων περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος εὐρίσκονται εἰς Δ. Γερμανίαν. Ἐκεῖ κερδίζουν τοὐλάχιστον 1.250 μάρκα μηνιαίως, δηλαδὴ 15.000 δραχ. Ἐδῶ, ἐὰν ἐπιστρέψουν εἰς τὴν ἑλληνικὴν βιομηχανίαν, θὰ κερδίζουν τὸ πολὺ 5.000 μηνιαίως. Μὲ 15.000 ἢ 20.000 δραχ. μηνιαίως εἰς τὴν Γερμανίαν δύναται νὰ ἀποκτήσῃ καὶ νὰ συντηρήσῃ τὸ σύμβολον τοῦ «φθασμένου» ἀνθρώπου, δηλαδὴ τὸ αὐτοκίνητο. Ἐὰν ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὸ αὐτοκίνητό τους θὰ μείνῃ γιὰ πάντα εἰς τὸ τελωνεῖον. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν πρόκειται νὰ ἐπιστρέψουν. Καὶ ἐὰν ἐπιστρέψουν, δὲν θὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν βιομηχανίαν.

9. Ἀλλοδαποὶ Ἐργάται : Μὲ συνταράσσει ἡ ἰδέα ὅτι ἡ Ἑλλάδα δυνατόν νὰ ἀποκτήσῃ ἐντὸς 25ετίας φυλετικὸν πρόβλημα ἀνάλογον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἔζησα ἐπὶ 10ετίαν εἰς τὰς ΗΠΑ. Ὁ πλέον «δημοκρατικὸς» πρόεδρος τῆς Ἀμερικῆς, ὁ Thomas Jefferson, εἶχε προτείνει εἰς τοὺς συμπατριῶτες του νὰ σταλοῦν ὄλοι οἱ μαῦροι πίσω εἰς τὴν Ἀφρικὴν. Οἱ γαιοκτῆμονες τοῦ Νότου ὅμως εἶχαν πληρώσει τοὺς ἐμπόρους τῆς μαύρης σαρκὸς καὶ δὲν ἦσαν πρόθυμοι νὰ στερηθοῦν ἐνὸς πολυτίμου «κεφαλαίου». Καὶ εἰς τὴν Ἀμερικὴν οἱ μαῦροι ἐπῆγαν λαθραίως καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίσημον «ἀγνοίαν» τῆς κυβερνήσεως. Τώρα εἰσπράττει ὅλη ἡ Ἀμερικὴ τὰ ὀδονηρὰ ἀποτελέσματα τῆς συμπαιγνίας ἐμπόρων καὶ γαιοκτημόνων. Ἐὰν πρόκειται, ἢ περαιτέρω οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς Ἑλλάδος νὰ στηριχθῇ εἰς τὴν εἰσαγωγὴν ἐργατῶν ἐκ τῆς Ἀφρικῆς ἢ ἐξ οἰσδήποτε ἄλλης προελεύ-

σεως, θα πρέπει να είμεθα έτοιμοι να αντιμετώπισωμεν την μαζικὴν ἔξοδον τῶν Ἑλλήνων πρὸς χώρας, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔκαναν τὸ λάθος νὰ νομίσουν ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ καθυστερήσουν τὴν ἄνοδον τοῦ ἐπιπέδου ἀμοιβῶν διὰ τῆς εἰσαγωγῆς «φθηνῶν» ἐργατικῶν χειρῶν.

10. Πολυεθνικὲς Ἐπιχειρήσεις : Κάνουμε μεγάλο λάθος ὅταν επικρίνομε τὸν θεσμὸν τῶν πολυεθνικῶν ἐπιχειρήσεων, διότι μία ΙΤΤ ἢ μία General Foods θέλησαν νὰ ἀνατρέψουν κυβερνήσεις εἰς τὴν Ν. Ἀμερικὴν. Τὸ μέτρον συγκρίσεως εἶναι, ποῖος ἄλλος φορεὺς θὰ ἠδύνατο νὰ εἰσαγάγῃ κεφάλαια καὶ Knowhow εἰς τὰς ὑπὸ ἀνάπτυξιν χώρας. Μήπως κρατικοὶ ὀργανισμοί ; Ἀσφαλῶς ὄχι. Μήπως ἓνα νέο Σχέδιον Μάρσαλλ ; Ἀσφαλῶς ὄχι (διότι εἰς τὴν Ἑλλάδα τουλάχιστον δὲν ὑπάρχει ἴχνος τῆς οἰασδῆποτε συμβολῆς τοῦ ἐν λόγῳ Σχεδίου).

Ἐγὼ ὑποβάλλω δύο διαφορετικὰ ἐρωτήματα πρὸς διερεύνησιν. Πρῶτον, μήπως θὰ πρέπει νὰ ἐπινοήσωμεν νέους θεσμοὺς διὰ νὰ ἐλέγξωμεν τὰς ἐθνικὰς κυβερνήσεις, αἱ ὁποῖαι γίνονται καθημερινῶς πλέον ὑδροκέφαλοι ; Δεύτερον μήπως θὰ πρέπει μακροχρονίως νὰ θεωρήσωμεν τὰς ἐθνικὰς κυβερνήσεις ὡς θεσμὸν «μεταβατικοῦ» χαρακτῆρος καὶ νὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν περαιτέρω ἐξάπλωσιν τῶν πολυεθνικῶν ἐταιρειῶν μὲ τὴν παράλληλον δημιουργίαν ἐνὸς φορέως ἐλέγχου ἐπὶ παγκοσμίου ἐπιπέδου ;

Εἶναι λάθος νὰ νομίζωμεν ὅτι μία ἀμερικανικὴ ἐταιρεία, μὲ τὸ 50 ἢ τὸ 60% τῶν πωλήσεών της ἐκτὸς τῆς Ἀμερικῆς, θὰ δεχθῆ νὰ ταυτισθῆ προθύμως μὲ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῶν μυστικῶν ἢ τῶν φανερῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως. Ἐὰν ἡ ΙΤΤ ἐπέτυχε τὴν ἀνατροπὴν τοῦ σημερινοῦ Προέδρου τῆς Χιλῆς, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν πρόθυμον συνεργασίαν πολλῶν συμπολιτῶν τοῦ Ἀλλέντε καὶ ὄχι εἰς τοὺς δύο ἢ πέντε πράκτορες τῆς ΙΤΤ εἰς τὴν Χιλῆν. Γιατὶ π.χ. δὲν ἐπεχείρησε καμμία πολυεθνικὴ ἐταιρεία νὰ ἀνατρέψῃ τὴν Κυβέρνησιν τοῦ Βελγίου ἢ τῆς Ὀλλανδίας ἢ τῆς Σουηδίας ;

11. Βιομήχανοι καὶ Παραγωγικότης : Ἡ κοινωνικὴ συμβολὴ τῶν Ἑλλήνων βιομηχάνων ὡς «παραγωγῶν» ἔληξε τὸ 1970. Ἀπλῆ παραγωγὴ δὲν συνιστᾷ πλέον συμβολὴν εἰς τὴν ἄνοδον τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν Ἑλλήνων, διότι ὅλοι οἱ δυνάμενοι νὰ ἐργασθοῦν ἀπὸ τοῦ 1970 καὶ ἐντεῦθεν ἐργάζονται. Ὁ νέος ρόλος διὰ τοὺς βιομηχάνους εἶναι νὰ ἐξελιχθοῦν εἰς «ὀργανοδιοικητὰς» (Managers) ἢ νὰ δώσουν τόπο εἰς τοὺς τεχνοκράτες, οἱ ὁποῖοι θὰ ἀποδυθοῦν ὄχι εἰς τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς ἀλλὰ εἰς τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγικότητος. Τοῦτο σημαίνει μείωσιν τοῦ ἀπασχολουμένου προσωπικοῦ εἰς τὸ ἥμισυ κατὰ μέσον ὄρον, ἐντὸς πενταετίας. Μόνον ἔτσι θὰ ἀντιμετωπίσωμεν ἐπιτυχῶς καὶ ἐπ' ἀγαθῶ τὴν ἔλλειψιν ἐργατικῶν χειρῶν καὶ ὄχι διὰ τῆς ἀπασχολήσεως ξένων ἐργατῶν ἐκ τῆς Ἀφρικῆς. Μὲ τὰς 600 σχεδὸν χιλιάδας ἐργατοῦπαλλήλων, τοὺς ὁποῖους ἀπασχολεῖ ἡ ἑλληνικὴ βιομηχανία σήμερον, οἱ Σουηδοὶ βιομήχανοι θὰ παρήγαγον βιομηχανικὸν προϊόν τριπλάσιον ἀπ' ὅ,τι παράγουν οἱ Ἑλληνας βιομήχανοι, οἱ δὲ Ἀμερικανοὶ βιομήχανοι θὰ παρήγαγον τετραπλάσιον βιομηχανικὸν προϊόν.

12. Ἐργατικὸν Δυναμικὸν καὶ Οἰκονομικὴ Ἀνάπτυξις : Εὐρίσκομαι εἰς ἀδυναμίαν νὰ κατανοήσω τὴν λογικὴν βάσιν τῶν συντακτῶν τοῦ Σχεδίου Προτύπου

Μακροχρονίου Ἀναπτύξεως τῆς Ἑλλάδος (πρῶτος τόμος, σελ. 7 - 8), οἱ ὅποιοι ὑποστηρίζουν ὅτι διὰ νὰ συνεχισθῇ ἡ οἰκονομικὴ πρόοδος τῆς Ἑλλάδος θὰ πρέπει ὅπωςδήποτε νὰ ἀδξηθῇ - καὶ μάλιστα ραγδαίως - ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος. Ἐνα τέτοιο ἐπιχειρήμα θὰ ἦτο εὐλογοφανὲς διὰ χώρας ὡς ἡ Γερμανία, ἡ Σουηδία ἢ ἡ Ἑλβετία, αἱ ὁποῖαι ἔχουν φθάσει εἰς ἐπίπεδα παραγωγικότητος (καθαρὰ παραγωγή ἀνὰ ἄτομον) τριπλάσια τοῦ ἐπιπέδου παραγωγικότητος τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας. Συνεπῶς, ἡ περαιτέρω οἰκονομικὴ πρόοδος τῆς Ἑλλάδος θὰ ἐξαρτηθῇ ὄχι ἀπὸ τὴν δυνατότητα ἀδξήσεως τοῦ ἐλληνικοῦ πληθυσμοῦ - δυνατότητα λίαν περιορισμένην καὶ οἰκονομικῶς ἀσύμφορον - ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἱκανότητά μας νὰ ἀδξήσουμε ραγδαίως τὴν καθαρὰν παραγωγήν ἐκάστου ἐργαζομένου Ἑλληνος. Ἡ ὑφαντουργία Μουταλάσκη Α. Ε. ἀπασχολοῦσε τὸ 1966 περίπου 700 ἄτομα. Ἐκάλεσε μίαν ὁμάδα Ἀγγλων Industrial Engineers καὶ τὸ 1968 τὸ προσωπικὸν τῆς ἐν λόγῳ βιομηχανίας εἶχε κατέλθει εἰς περίπου 350 ἄτομα. Αὕτη εἶναι ἡ ὁδὸς ἀδξήσεως τῆς παραγωγικότητος. Ὅλα τὰ ἄλλα ἐπιχειρήματα ἀποτελοῦν σχήματα λόγου καὶ ὀδηγοῦν εἰς ἀντίμετρα.

Ἡ πληθυσμιακὴ ἀπώλεια λόγῳ μεταναστεύσεως ἐντὸς τῆς δεκαετίας 1962 - 1971 εἶναι τρομακτικὴ. Ἐπὶ συνόλου γεννήσεων ζώντων τῆς δεκαετίας 1,52 ἑκατ. ἀτόμων, ἀπωλέσαμε λόγῳ μεταναστεύσεως 1,40 ἑκατ. ἄτομα κατὰ τὸ πλεῖστον ἐνήλικα καὶ κατὰ τὸ μέγιστον μέρος ἄρρενα. Ἀπωλέσαμε δηλαδὴ τὸ 90 % τῆς φυσικῆς ἀδξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ ποῦ σημαίνει ὅτι χάσαμε 1,4 ἑκατ. ἐνήλικες καὶ προσθέσαμε 1,52 ἑκατ. μωρά. Συνεπῶς, ἐκτὸς τῆς καθηλώσεως τοῦ συνολικοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν 8,5 ἑκατ. ἀτόμων ἐχειροτέρευσε καὶ ἡ σύνθεσις τοῦ πληθυσμοῦ ὡς κατωτέρω :

		1961	1971
ἡλικίαι	0 — 19	34,2%	32,3%
»	20 — 64	57,6%	56,5%
»	64 καὶ ἄνω	8,2%	11,2%
		100,0	100,0

Ἡδξήθη δηλαδὴ ἡ συμμετοχὴ τῶν μὴ παραγωγικῶν ἡλικιωῶν (64 καὶ ἄνω) κατὰ τρεῖς ἑκατοστιαῖες μονάδες μὲ ἀντίστοιχον μείωσιν τῶν παραγωγικῶν ἡλικιωῶν κατὰ μίαν μονάδα (20 - 64) καὶ τῶν ἡλικιωῶν «ἐλπίδας» (0 - 19) κατὰ δύο μονάδες. Ἡ Ἑλλάς θὰ ἦτο ἤδη χώρα τῶν 10 ἑκατ. κατοίκων, ἐὰν δὲν εἶχε ὑποστῇ τὴν ἀπώλειαν 1,4 ἑκατ. ἀτόμων ἢ 17% ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς μεταξὺ 1962 καὶ 1971. Ἄς μὴ κάνωμεν ὅμως καὶ τὸ ἀντίθετον λάθος τὸ 1974. Νὰ προγραμματίζωμεν δηλαδὴ διὰ ἐλληνικὸν πληθυσμὸν 10,3 ἑκατ. τὸ 1987 ἀφοῦ δὲν πρόκειται νὰ συμβῇ κάτι τέτοιο. Ἐὰν κατὰ τὴν δεκαετίαν 1960 - 1970 ἔφυγαν οἱ «χειρώνακτες», κατὰ τὴν τρέχουσαν καὶ τὴν ἐπομένην δεκαετίαν θὰ φύγουν οἱ «μορφωμένοι» (ἀπόφοιτοι γυμνασίου καὶ ἄνω). Μποροῦμε νὰ φθάσωμε τὰ 10 ἑκ. «κατοίκους» τὸ 1987, ἐὰν εἴμεθα διατεθειμένοι νὰ μεταβάλλωμε τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν Florida τῆς Δ. Ἐυρώπης. Προσωπικῶς νομίζω ὅτι ἀξίζει νὰ μελετήσωμε τὴν περίπτωσιν καὶ μάλιστα

ἐπειγόντως καὶ σοβαρῶς. Δὲν θὰ ἐπιτύχουμε ἔτσι αὐξησιν τοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ. Θὰ ἐξασφαλίσουμε ὁμως μίαν μεγάλην καὶ σταθερὰν πηγὴν ξένου συναλλάγματος καὶ τὴν ἐπιτάχυνσιν τοῦ ρυθμοῦ κοινωνικῆς μας ἀναπτύξεως.

Ἑλλάς καὶ Εὐρώπη τὸ 1980

Ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία, ἀπὸ τὸ 1970 καὶ ἐντεῦθεν, ὁμοιάζει μὲ τὸν φοιτητὴν, ὁ ὁποῖος ἀπέκτησε μόλις τώρα τὸ πτυχίον του (κατὰ κεφαλὴν ἔθνικὸν εἰσόδημα \$ 1.000 δολλάρια).

Ὅπως δὲ ὁ φοιτητὴς κατὰ τὰ φοιτητικὰ του χρόνια βλέπει ἐμπρὸς του ὡς μόνον στόχον τὸ πτυχίον καὶ ἀδιαφορεῖ διὰ τὴν ποιότητα τῶν μέσων, ἔτσι καὶ ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία μέχρι τοῦδε. Ἦθελε «νὰ φθάσῃ», δηλαδὴ νὰ ξεπεράσῃ τὸ στάδιον τῆς «ὑπαναπτύξεως» διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν χῶρον τῶν ἀνεπτυγμένων χωρῶν.

Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει μία μόνον κατηγορία ἀνεπτυγμένων χωρῶν. Ὑπάρχουν πολλές. Καὶ τοῦτο διότι κάθε χώρα, ἡ ὁποία ξεπερνᾷ τὸ κατώφλι πρὸς τὴν χορείαν τῶν ἀνεπτυγμένων χωρῶν, δὲν ἔχει οὔτε τις αὐτὲς οικονομικὲς δυνατότητες, οὔτε τὰ αὐτὰ πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ χαρακτηριστικὰ ἢ προσανατολισμοῦς.

Ἡ Ἑλλάς τοῦ 1974, ὡσὰν τὸν «πτυχιούχον», θὰ πρέπει νὰ κοντοσταθῇ καὶ νὰ κοιτάξῃ βιαστικὰ, ἀλλὰ εἰς βάθος 25 χρόνια πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ 25 χρόνια πρὸς τὰ ἐμπρός.

Ποῖες πολιτικὲς, οικονομικὲς καὶ κοινωνικὲς δυνατότητες καὶ ἱκανότητες εἶχε ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία τὸ 1950; Ποῦ ἤθελε νὰ φθάσῃ τότε; Τί μέσα διέθεσε διὰ νὰ φθάσῃ ἀπὸ τὸ 1950 εἰς τὸ 1975; Μὲ ποῖον βαθμὸν ἐπιτυχίας ἐπέτυχε εἰς τοὺς στόχους τῆς; Ποῦ ὄντως ἐπέτυχε καὶ ποῦ ὄντως ἀπέτυχε; Τί θὰ ἔκανε κατὰ διαφορετικὸν τρόπον, ἐὰν εὑρίσκετο σήμερα πίσω εἰς τὸ 1950;

Τώρα, δηλαδὴ τὸ 1974, «ξέρουμε» πολλὰ πράγματα, πού δὲν τὰ «ξέραμε», δηλαδὴ πού δὲν θὰ μπορούσαμε τὸ 1950 νὰ τὰ εἶχαμε προβλέψει. Τότε, εἴμαστε μία μικρὴ κοινωνία μέσα σὲ ἓνα ἄμορφο καὶ ἀπέραντο σύνολον, πού ἐλέγετο «ἐλεύθερος κόσμος». Τώρα εἴμαστε ἀκόμη μιὰ συγκριτικὰ μικρὴ κοινωνία, ἀλλὰ κινούμεθα μέσα σὲ ἓνα πολὺ πιὸ περιορισμένο γεωγραφικὸ χῶρο. Εἴμαστε ἤδη ἓνα ἐνεργὸ κομμάτι τῆς Δ. Εὐρώπης, ἓνα μεγαλύτερο κατ' ἀναλογίαν κομμάτι ἀπ' ὅτι τὸ 1950 στὸ ἀπέραντο σύνολον τοῦ ἐλευθέρου κόσμου.

Ἀπὸ τὶς 18 χῶρες τῆς Δ. Εὐρώπης, 8 εἶναι μικρότερες εἰς πληθυσμὸν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, 8 εἶναι ἐπίσης μικρότερες εἰς ἔκτασιν, 4 χῶρες ἔχουν μικρότερον κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα καὶ δύο χῶρες ἔχουν μικρότερον συνολικὸν ἔθνικὸν προϊόν. Καὶ ἐντὸς αὐτῆς ταύτης τῆς ΕΟΚ ἡ Ἑλλάς, ὡς 10ον μέλος, θὰ ἦτο μεγαλύτερα εἰς πληθυσμὸν ἀπὸ τρεῖς χώρας τῆς ΕΟΚ (Δανία, Ἴρλανδία, Λουξεμβούργον) καὶ μεγαλύτερα εἰς ἔκτασιν ἀπὸ πέντε χώρας τῆς ΕΟΚ (αἱ ἄνωτέρω τρεῖς — Δανία, Ἴρλανδία, Λουξεμβούργον — πλέον Βέλγιον καὶ Ὀλλανδία).

Τὸ 1950 μᾶς συντηροῦσε οὐσιαστικῶς ἡ Ἀμερικὴ, ἀφοῦ ἐδεχόμεθα ἐτησίως

οικονομικήν και στρατιωτικήν βοήθειαν τῆς τάξεως τῶν 200 - 300 ἑκατ. δολλαρίων, ὅταν τὸ συνολικὸν ἔθνικὸν εἰσόδημα τῆς Χώρας δὲν ὑπερέβαινε τὰ 1.000 ἑκατ. δολλάρια. Εἰς τὸ τέλος τοῦ 1972 αἰσθανθήκαμε τόσον «ἰσχυροὶ» οἰκονομικῶς, πού ἀπεκηρύξαμε καὶ τὴν δωρεάν στρατιωτικὴν βοήθειαν ἐκ μέρους τῆς Ἀμερικῆς.

Εἴμεθα ἀναμφιβόλως ἡ ἀρχαιοτέρα κοινωνία τῆς Εὐρώπης. Ἡ σημερινὴ Δ. Εὐρώπη εἶναι τόσον «ἑλληνικὴ» ὅσον εἶναι ἡ σημερινὴ Ἀμερικὴ «ρωμαϊκὴ». Τὸ «ἑλληνικὴ Εὐρώπη» ὅμως δὲν ἔχει σχέσιν μὲ τὴν σύγχρονον Ἑλλάδα, ἔχει μόνον σχέσιν μὲ τὴν κλασσικὴν Ἑλλάδα. Αὐτὸ θέλουν νὰ τὸ ξεχνοῦν ὅλοι οἱ πολιτικοὶ τῆς σύγχρονης Ἑλλάδος καὶ νὰ παρουσιάζουν ἑαυτοὺς ὡς συνεχιστὰς τοῦ Περικλέους.

Δικαιολογημένα, θὰ ἐρωτήσῃ ὁ ἀναγνώστης, τί εἶδους «οἰκονομικὴ πολιτειολογία» μᾶς κάνει ὁ συγγραφεὺς; Γιατί ἐπιμένει νὰ ἐνώσῃ τὸ λάδι μὲ τὸ ξύδι;

Γιατί δὲν περιορίζεται εἰς τὰ οἰκονομικά του;

Ἀσφαλῶς θὰ μπορούσα εὐκόλα νὰ παραλείψω τὸ τελευταῖο αὐτὸ κεφάλαιον. Συμβαίνει ὅμως νὰ ὀφείλω εἰς τὸν ἀναγνώστη μίαν ἀκόμη ἀπάντησιν. Ὅφειλω νὰ τοῦ ἀπαντήσω εἰς τὸ ἐρώτημα, πού θέτει εἰς τὸ ἐξώφυλλο ἢ ἀναφορὰ εἰς τὴν περίοδον 1950 - 1980. Καὶ μέχρι τοῦδε δὲν ἔχω πῆ πολλὰ διὰ τὴν Ἑλλάδα τοῦ 1980.

Τὸ ἐὰν ἡ Ἑλλάς θὰ γίνῃ δεκτὴ ἢ ὄχι ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς τῶν ἐννέα, θὰ εἶναι τόσον κεφαλαιώδους σημασίας διὰ τὴν περαιτέρω πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν πορείαν τοῦ ἔθνους μας, ὅσον ἦτο τὸ 1821 ἢ ἀνεξαρτησία ἢ ὄχι ἀπὸ τὴν Τουρκίαν. Καὶ τοῦτο ὄχι γιατί πρόκειται νὰ πεινάσουμε ἢ νὰ καταστραφοῦμε οἰκονομικῶς ἂν δὲν συνδεθοῦμε ἀρρήκτως μὲ τὸν κορμὸν τῆς Δ. Εὐρώπης. Διότι, καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τελικῆς καὶ τελεσιδίκου ἀπορρίψεώς μας ἀπὸ τὴν ΕΟΚ, θὰ συνεχίσουμε νὰ εἴμεθα τελωνειακῶς συνδεδεμένοι μὲ τὴν εὐρύτεραν ἀγορὰν ὄχι μόνον τῶν 9 χωρῶν - μελῶν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰς ὑπολοίπους ἀνεπτυγμένας χώρας τῆς Δ. Εὐρώπης, μετὰ τῶν ὁποίων ἡ ΕΟΚ ἔχει ὑπογράψῃ συμφωνίας τελωνειακῆς ἐνώσεως, αἱ ὁποῖαι θὰ λειτουργήσουν πλήρως ἐντὸς πενταετίας (1977).

Συνεπῶς, δὲν τίθεται νομίζω θέμα οἰκονομικῆς «ὑποτροπῆς» ἢ «ἀποσυνδέσεως» τῆς Ἑλλάδος ἐκ τῆς ΕΟΚ. Τὸ θέμα εἶναι πλέον πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ὑφῆς καὶ ὄχι οἰκονομικῆς. Καὶ τὸ ἐὰν ἢ ὄχι θὰ γίνῃ δεκτὴ ἢ πλήρης ἐνσωμάτωσις τῆς Ἑλλάδος, ἐξαρτᾶται πλέον ὄχι ἀπὸ τοὺς οἰκονομολόγους ἢ τοὺς βιομηχάνους ἢ τοὺς γεωργούς, διότι καὶ οἱ τρεῖς συμφωνοῦν ὅτι οἰκονομικῶς ἡ Ἑλλάς εἶναι ἔτοιμη διὰ πλήρη ἐνσωμάτωσιν. Οἱ ἴδιοι οἱ βιομηχάνοι ὁμιλοῦν περὶ ἀδικαιολογήτου καθυστερήσεως, περὶ «πλεονεκτημάτων», τὰ ὁποῖα στεροῦμεθα λόγῳ τῆς μὴ ἐνσωματώσεώς μας. Ἀπὸ τοὺς 100 βιομηχάνους τοὺς ὁποῖους συνήντησα τὸ 1967, οἱ μισοὶ ἦσαν ἐπιφυλακτικοὶ καὶ διστακτικοὶ ἐναντι τῆς ΕΟΚ τότε. Ἐκ τῶν 50 βιομηχάνων, τοὺς ὁποῖους συνήντησα τὸ 1972, μόνον ἕνας εἶχε σοβαρὰς ἐπιφυλάξεις καὶ δισταγμούς. Ἀπὸ τὸν κ. Κατσάμπαν καὶ τὸν

κ. Γ. Δράκον έως τὸν τελευταῖον «μεταποιητὴν», ὑπάρχει ἡ ὁμοφωνία ὅτι μίαν ἐντατικὴν μεταβατικὴν περίοδον πενταετίας, ἡ ἑλληνικὴ βιομηχανία εἶναι ἔτοιμη νὰ ἐνσωματωθῇ εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς ἀνεπτυγμένης Δ. Εὐρώπης. Τὸ μεγάλο ἐρωτηματικὸ εἶναι τώρα ἡ πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ πορεία τῆς Ἑλλάδος.

Καὶ ἐδῶ συνδεόμεθα ἐκ νέου μὲ τὴν ἔλλειψιν «προνοητικότητος», ποῦ ἐπισημάναμε εἰς τὴν εἰσαγωγὴν. Οἱ πολιτικοὶ καὶ οἰκονομικοὶ «διαπραγματευταὶ» τῆς Συμφωνίας τῶν Ἀθηνῶν ὑπῆρξαν ὄντως κοντόφθαλμοι. Συνέδεσαν τὸ ἐπιθυμητὸν ἢ ὄχι τῆς συνδέσεως μὲ τὸ ἐφικτὸν ἢ ὄχι τῆς ἐπιβιώσεως τῶν Ἑλλήνων φορέων τῆς βιομηχανίας.

Ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὁποῖον εὐθύνεται ἐξ ὀλοκλήρου ἡ τότε πολιτικὴ ἡγεσία, εἶναι ὅτι ἐξήρτησε τὴν σκοπιμότητα συνδέσεως ἀπὸ τὴν στάσιν καὶ τὰς δυνατότητας ἑνὸς μόνον τομέως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Ἐνὸς τομέως, ὁ ὁποῖος οὐδέποτε ἀπησχόλησεν ἢ θὰ ἀπασχολήσῃ ἄνω τοῦ 20% τοῦ ἀνθρωπίνου δυναμικοῦ τῆς χώρας. Διέφυγε δηλαδὴ ἐξ ὀλοκλήρου τῆς προσοχῆς καὶ τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας, ἀλλὰ καὶ τῆς πνευματικῆς ἡγεσίας, ὅτι ἡ σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴν Κοινὴν Ἀγορὰν ἔχει πολλὰ καὶ σπουδαιότερες διαστάσεις ἀπὸ τὴν διάστασιν «ἑλληνικὴ βιομηχανία». Οὕτως, ἐθεωρήσαμεν φανερὰ μὴ μὴ εἶναι ἕνα θέμα, ποῦ ἐχρειάζετο τηλεσκοπίον. Ἐθεωρήσαμεν τὴν πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν πλευρὰν τοῦ θέματος ὡς δεδομένην ἢ ἀσήμαντον καὶ συνεκεντρώθημεν εἰς τὴν οἰκονομικὴν καὶ δὴ τὴν στενῶς οἰκονομικὴν πλευρὰν τοῦ ὅλου θέματος.

Φοβηθήκαμε μήπως κλείσουν δύο ἢ πέντε ἢ δέκα ἐργοστάσια λόγῳ τῆς διαφορᾶς κόστους παραγωγῆς ἢ τῆς διαφορᾶς ποιοτικῆς στάθμης μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Εὐρώπης. Ξεχάσαμε δηλαδὴ ὅτι καὶ ἐὰν ἔκλειναν δύο ἢ πέντε ἢ δέκα ἐργοστάσια θὰ ἔσπευδαν οἱ εὐρωπαῖοι νὰ ἀπασχολήσουν τοὺς 500 ἢ 5.000 ἐργάτες εἰς τὴν Ἑλλάδα ἢ καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅπως καὶ ἐγένετο μὲ τοὺς ὑπολοίπους νέους τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἐὰν δὲν προὔπηρχε ὁ Νόμος 2687 τοῦ 1953 — δέκα ἔτη πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως καὶ ὀκτῶ ἔτη πρὸ τῆς ὑπογραφῆς της — θὰ ἤδυνάμεθα νὰ ἐπικαλεσθῶμεν «ἀπειρίαν» περὶ τῶν δυνατοτήτων ἐπενδύσεως ξένων κεφαλαίων εἰς τὸν τομέα τῆς βιομηχανίας ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος.

Ἐὰν ἐπίσης τὸ 1960 - 63 δὲν εἶχαμε ἤδη πίσω μας μίαν δεκαετίαν ἐντατικῆς προσπάθειας ἀναπτύξεως τοῦ τουριστικοῦ τομέως, θὰ εἶχαμε τὴν δικαιολογίαν ὅτι τὸ περίσσειμα τῶν ἐργατικῶν χειρῶν τῆς ἑλληνικῆς ἐπαρχίας, δὲν εἶχε ἄλλην κατεύθυνσιν ἀνοικτὴν, ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ πρὸς τὴν βιομηχανίαν. Θὰ ἤδυνάμεθα νὰ εἴπωμεν τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὸν τομέα τῆς ναυτιλίας.

Σπεύδω νὰ προλάβω τὴν προφανῆ ἀντίρρησην εἰς τὸν ἀνωτέρω συλλογισμόν μου, ὅτι δηλαδὴ ἡ τότε πολιτικὴ ἡγεσία ἐβλεπε τοὺς νέους τῆς Ἑλλάδος νὰ φεύγουν κατὰ δεκάδες χιλιάδες διὰ νὰ ἐργασθοῦν ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος. «Ἐπιέζοτε» συνεπῶς νὰ κάνη κάτι. Νὰ δημιουργήσῃ εὐκαιρίας ἐργασίας ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος, νὰ ἀποφευχθῇ ἡ «αἱμορραγία» τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας, τὸ δεύτερο «παιδομάζωμα» ὅπως τὸ εἶχε ὀνομάσει τὸ 1958 εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἡ τότε Βασίλισσα τῆς Ἑλλάδος.

“Ολοι όμως οι συγγραφείς των έγχειριδίων οικονομικής αναλύσεως συμφωνούν ότι το ελεύθερον εμπόριον, ή τελωνειακή δηλαδή ένωσις έπισπεύδει την ανάπτυξιν και των δύο συνδεομένων αγορών. Ασφαλώς οι αυτοί συγγραφείς αναφέρονται και εις το έπιχειρημα περι «νηπιακής βιομηχανίας» (Infant Industry) δηλαδή περι της σκοπιμότητας προστασίας ένός κλάδου ή τομέως μέχρις ένηλικιώσεως ή ανδρώσεώς του. Το έπιχειρημα αυτό όμως το προτάσσουν οι βιομήχανοι και οι πολιτικοί, όχι οι οικονομολόγοι. Έχει δηλαδή πολιτικήν βάση και όχι οικονομικήν.

Πετύχαμε την άνακοπήν της αίμορραγίας; Κάθε άλλο. Δέν ήτο δυνατόν να την επιτύχωμε. Ή, εάν ήτο έφικτόν θα έγινετο δυνατόν με την αντίθετον πολιτικήν. Με την πολιτικήν ταχυρρύθμου ένσωματώσεως άντι της βραδυρρύθμου ένσωματώσεως, ή όποία έφηρμόσθη.

Φθάσαμε έτσι να χάσουμε τα πρώτα δέκα χρόνια της 22ετούς διαρκείας συμφωνίας συνδέσεως. «Ποίος ζή και ποίος πεθαίνει μετά 22 χρόνια» ήταν ή φυσική αντίδρασις και στάσις των βιομηχάνων. Και ήδη έχουν πεθάνει πολλοί άπ' αυτούς, οι όποιοι έπίεσαν την τότε κυβέρνησιν «να σπεύση βραδέως». Οι λίγοι διορατικοί εκινήθησαν δραστηρίως αλλά αυτοί δέν έχρειάζοντο την Συμφωνίαν Συνδέσεως διά να κινηθοϋν ταχέως. Είχαν ήδη δημιουργήσει άνταγωνιστικές μονάδες παραγωγής και δέν έπαυσαν ούτε θα παύσουν να είναι ήγέται και όχι ούραγοί.

Τί έγιναν όμως οι πολλοί ούραγοί του 1963; Έξηφανίσθησαν ή έξευρωπαϊίσθησαν ήδη; Τους πολλούς τους έσωσε προσωρινά μόνον ό Α.Ν. 147 του 1967. Τους έδωσε το «κίνητρο» να μη πληρώσουν δεκάρα, ως φόρον εισοδήματος εάν επενδύσουν όλα τους τα κέρδη. Και το να «πάρης» κάτι από το έλληνικό δημόσιο άποτελεί ισχυρό «Hobby» για κάθε Έλληνα.

Και σπεύδω πάλιν να προλάβω εκείνους, οι όποιοι θα είπουν : δηλαδή ό Νόμος 147 έσωσε την κατάστασιν. Ίδου λοιπόν ή άπάντησίς μου : Χωρίς τον Νόμον 147 του 1967 ή προσαρμογή της έλληνικής βιομηχανίας (με διαφορετικήν φυσικά πολιτικήν) θα ήτο ταχύτερα. Διατί; Διότι οι βιομηχανίες της κατηγορίας «ποιός ζή και ποίος πεθαίνει» θα είχαν μεταβιβασθή άπ' ευθείας από τους ιδρυτάς τους εις τους Ευρωπαϊούς και Άμερικανούς Managers, οι όποιοι θα τις είχαν ήδη εκσυγχρονίσει εις πολύ μεγαλύτερον βαθμόν άπ' ότι τις έχουν εκσυγχρονίσει τα παιδιά των ιδρυτών.

Έάν κάποιος με κατηγορήσει, ως ξενομανή ή ως σαρκαστικόν, του άπαντώ με ένα άπτό παράδειγμα : Ή γνωστή εις όλους μας βιομηχανία ΕΛΑ·Γ·Σ έχει περιέλθει από του έτους 1968 υπό τον έλεγχον ευρωπαϊών. Δηλαδή μη Έλληνες κατέχουν την πλειοψηφίαν των μετοχών της ΕΛΑ·Γ·Σ Α.Ε. Τί «ζημίαν» έχει υποστή ή Έλληνική Οικονομία από την άλλαγήν εις τον έλεγχον της Διοικήσεως της ΕΛΑ·Γ·Σ Α.Ε.; Μήπως απέλυθησαν οι Έλληνες εργάται διά να άντικατασταθοϋν υπό Όλλανδών και Άγγλων; Ασφαλώς όχι. Μήπως απέλυθησαν Έλληνες υπάλληλοι; Ασφαλώς όχι. Μήπως έπαυσε ή ΕΛΑ·Γ·Σ Α.Ε. να πληρώνη φόρους εις το Έλληνικόν Δημόσιον; Ασφαλώς όχι. Μήπως έπαυσε ή ΕΛΑ·Γ·Σ Α.Ε. να

διέπεται υπό τῶν νόμων τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους; Ἀσφαλῶς ὄχι. Ἡ μόνη «ζημία» εἶναι ὅτι ξένοι εἰσπράττουν (ἢ μᾶλλον πρόκειται νὰ εἰσπράξουν) μέρος τῶν κερδῶν τῆς ΕΛΑ·Τ·Σ Α.Ε. ὑπὸ μορφήν μερίσματος. Διὰ νὰ ἀποκτήσουν ὅμως τὸ δικαίωμα αὐτό, οἱ μέτοχοι εἰσήγαγον ξένον συνάλλαγμα διὰ τὴν ἀγορὰν τῶν μετοχῶν. Συνεπῶς τὸ μέρισμα, ποῦ θὰ εἰσπράττουν δὲν διαφέρει πολὺ ἀπὸ τοὺς τόκους ποῦ πληρώνει π.χ. ἡ Πειραιϊκὴ - Πατραϊκὴ διὰ τὰ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ δάνειά της. Μὲ τὴν ἐξῆς μεγάλην διαφορὰν: Οἱ ξένοι μέτοχοι τῆς ΕΛΑ·Τ·Σ Α.Ε. ἔφεραν ὄχι ἀπλῶς κεφάλαια εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ πολύτιμες γνώσεις (Know - How) διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς ποιότητος τῶν προϊόντων τῆς ἐν λόγῳ βιομηχανίας καὶ τὴν αὐξησιν τῆς παραγωγικότητος.

Δὲν εἶναι λοιπὸν προτιμότερον νὰ ἀφήσωμεν τοὺς ξένους νὰ συμμετάσχουν εἰς τὰς ἑλληνικὰς ἐπιχειρήσεις καὶ νὰ τὰς ἐκσυγχρονίσουν, ἀπὸ τοῦ νὰ συνάπτωμεν δάνεια ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ νὰ δίδωμεν τὸ προϊόν των εἰς τοὺς ἐπιχειρηματίας, οἱ ὅποιοι δὲν μπόρεσαν νὰ ἐκσυγχρονίσουν τὰς ἐπιχειρήσεις των ἐντὸς τῆς τελευταίας 20ετίας; (ὑποτίμησις δραχμῆς ἕως σήμερον).

Ἄλλωστε, πρωτοπόροι καὶ σύγχρονοι βιομήχανοι, ὡς ὁ κ. Γ. Δράκος, ἔσπευσαν νὰ δώσουν τὸ 40% τῶν μετοχῶν των εἰς ξένους παρὰ τὰ μεγάλα ἄλλατα, ποῦ εἶχαν κάνει πρὸ τῆς εἰσόδου τῶν ξένων καὶ πρὸ τῆς ὑπογραφῆς τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως. Δὲν ἀποτελεῖ συνεπῶς ἡ εἴσοδος μιᾶς ξένης ἐπιχειρήσεως εἰς μίαν ἑλληνικὴν βιομηχανίαν τεκμήριον ἀδυναμίας τῆς τελευταίας. Ἀποτελεῖ μᾶλλον ἔνδειξιν διορατικότητος καὶ προνοητικότητος ἐκ μέρους τῶν ἰδρυτῶν τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας, οἱ ὅποιοι γνωρίζουν καλῶς τοὺς πιθανολογικοὺς νόμους τῆς βιολογίας. Ὅτι δηλαδή, ἡ πιθανότης νὰ γίνῃ ὁ υἱὸς ἐξ ἴσου καλός, ὡς βιομήχανος, μὲ τὸν πατέρα του, δὲν ὑπερβαίνει ἴσως τὸ 10%. Καὶ ἡ πιθανότης νὰ γίνῃ ὁ υἱὸς τοῦ Κ. Δοξιάδη ἕνας ἐξ ἴσου ἱκανὸς πολεοδόμος μὲ τὸν πατέρα του εἶναι ἀκόμη μικρότερη.

Πολλὰς φορὰς παραβάλλομε τοὺς οικονομικοὺς ὀργανισμοὺς μὲ τὸν ἀνθρώπινον ὀργανισμὸν καὶ τὰς κοινωνίας μὲ τὰ δημιουργήματα τῶν ἀρχιτεκτόνων δηλαδή μὲ τὰ κτίρια. Ἡ δευτέρα παραβολὴ θὰ μᾶς χρησιμεύσῃ ἐδῶ.

Ἀπὸ τὰ τρία βασικὰ προβλήματα κάθε κοινωνίας, τὸ πολιτικόν, τὸ οικονομικόν καὶ τὸ κοινωνικόν, ἔχομεν ἐπιλύσει βασικῶς μόνον τὸ δεύτερον, δηλαδή τὸ οικονομικόν ἀπὸ τὸ 1970. Παραμένουν πρὸς ἐπίλυσιν τὸ πολιτικόν καὶ τὸ κοινωνικόν πρόβλημα, διὰ νὰ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ἀποτελέσωμεν ἰσότιμον καὶ ὄχι ὑποτελὲς μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος.

Προσωπικῶς πιστεύω ὅτι τὸ 1973/74 ἐγένετο ἡ ἀπαρχὴ τῆς ἐπιλύσεως καὶ τοῦ πολιτικοῦ προβλήματος τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος, «Ἀπαρχὴ» ἀσφαλῶς δὲν σημαίνει «ἐπίλυσις». Πλέον ὀρθὸν εἶναι νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ δεκαετία, τὴν ὁποίαν διανύομεν, θὰ ἀποδείξῃ ἐὰν θὰ ἐπιλύσωμεν ἢ ὄχι τὸ πολιτικόν μας πρόβλημα.

Παραμένει δὲ ἄθικτον τὸ τρίτον καὶ μέγα πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος, τὸ κοινωνικόν. Ἡ ἱκανότης μας δηλαδή νὰ δημιουργήσωμεν θεσμοὺς, πλαίσια καὶ παραδόσεις μιᾶς ὁμοιογενοῦς καὶ συγχρόνου κοινωνίας. Ἐδῶ παραμένουν μα-

ταίως πρὸς ἐπίλυσιν ἐπὶ μέρους προβλήματα, ὡς τὸ τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ τοῦ ὄλου μας ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος, τὰ ἐπὶ μέρους προβλήματα κοινωνικῆς προνοίας (π.χ. συντάξεις) καὶ ἐπιμορφώσεως τοῦ ἐν πολλοῖς ἀκόμη ἀναλφάβητου πληθυσμοῦ μας, τὸ πρόβλημα τῆς κατανομῆς τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος τῆς χώρας γενικῶς καὶ τὸ ἄυλον πρόβλημα τῆς πολιτιστικῆς ἀναπτύξεως ἢ ἐξελίξεως τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας. Τὸ πρόβλημα δηλαδὴ τῆς δημιουργίας πολιτιστικῶν ἀξιῶν καὶ συνθηκῶν «ποιότητος ζωῆς».

Ἐδῶ, ὁ ρυθμὸς ἐξελίξεως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιταχυνθῆ κατὰ βούλησιν. Δὲν εἶναι νοητὸν δηλαδὴ νὰ ὀμιλήσωμεν περὶ «ταχυρρυθμοῦ» κοινωνικῆς ἐξελίξεως, ὡς συνηθίζομεν νὰ πράττωμεν εἰς τὸν οἰκονομικὸν τομέα. Ἡ διαδικασία αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς τσιμέντου ἢ χάλυβος ἢ ψυγείων ἢ ὑποδημάτων δὲν ἔχει καμμίαν συγγένειαν μὲ τὴν διαδικασίαν κοινωνικῆς καὶ πολιτιστικῆς ἐξελίξεως. Καὶ ἐδῶ ὑπάρχει ἕνας μεγάλος φόβος. Ὁ φόβος ὅτι θὰ στραφῶμεν πρὸς τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτιστικὴν ἐξέλιξιν, κατὰ τρόπον (δηλαδὴ μὲ τὰς μεθόδους) ποῦ ἐπετύχομεν τὴν οἰκονομικὴν μας ἀνάπτυξιν. Διὰ ταχυρρυθμῶν «προγραμμάτων» κοινωνικῆς ἐξελίξεως.

Ἐτερος φόβος εἶναι ὅτι θὰ συνεχίσωμεν νὰ ἐκπονοῦμεν προγράμματα ταχυρρυθμοῦ ἀναπτύξεως εἰς τὸν οἰκονομικὸν τομέα, ὅταν θὰ πρέπει νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν ἀνάπτυξιν ἐκεῖ καὶ νὰ στραφῶμεν πρὸς τὴν μὴ ταχύρρυθμον κοινωνικὴν ἐξέλιξιν. Καὶ ὑπάρχει ἕνας σοβαρὸς λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ δεῦτερος φόβος δὲν εἶναι ἀβάσιμος. Καὶ ὁ λόγος εἶναι ὅτι ἡ πολιτικὴ ἡγεσία εἰς ὅλας τὰς ὑπὸ ἀνάπτυξιν χώρας «βιάζεται» νὰ ἐμφανίσῃ ἀποτελέσματα. Καὶ ὁ οἰκονομικὸς τομεὺς δίδει σχεδὸν πάντοτε ἀπτὰ ἀποτελέσματα ἐντὸς πενταετίας. Εἰς τὸν κοινωνικὸν τομέα, ὅμως, ὁ χρονικὸς ὀρίζων «προγραμματισμοῦ» εἶναι ἡ περίοδος μιᾶς γενεᾶς, δηλαδὴ ἡ 25ετία.

Συνεπῶς, ὁ φόβος εἶναι ἄμεσος ὅτι εἰς τὰς προσεχεῖς πενταετίας θὰ συνεχίσωμεν νὰ δίδωμεν τὴν προσοχὴν μας εἰς τὸν οἰκονομικὸν τομέα, ἐνῶ θὰ ἔπρεπε νὰ στρέψωμεν τὴν προσοχὴν μας πρὸς τὸν κοινωνικὸν τομέα. Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ ἔχομεν ἕνα πρόσθετον πρόβλημα. Ἐλύσαμεν τὸ οἰκονομικὸν πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος, πρὶν λύσωμεν τὸ πολιτικὸν τῆς πρόβλημα. Δὲν πρόκειται ὅμως νὰ λύσωμεν καὶ τὸ κοινωνικὸν πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος πρὶν λύσωμεν τὸ πολιτικὸν πρόβλημα. Δὲν νοεῖται κοινωνικὴ πρόοδος χωρὶς σταθεροὺς πολιτικοὺς θεσμούς, χωρὶς δηλαδὴ σταθερὰς διαδικασίας ὁμαλῆς ἐναλλαγῆς τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας τοῦ τόπου. Καὶ ἡ δεκαετία, τὴν ὁποίαν διανύομεν, θὰ ἀποδειχθῆ κρίσιμος διὰ τὴν πρόοδον ἢ ὄχι εἰς τὸν πολιτικὸν τομέα. Οἰαδήποτε καθυστέρησις εἰς τὸν τομέα τῆς ἐξελίξεως τῶν πολιτικῶν θεσμῶν θὰ σημάνη ἀνάλογον καθυστέρησιν εἰς τὴν ἔναρξιν τῆς ἐξελίξεως εἰς τὸν κοινωνικὸν τομέα.

Ἡ παραβολὴ τοῦ κτιρίου μᾶς εἶναι τώρα ἀπαραίτητος. «Πολιτικὴ» ἐξέλιξις ἐντὸς τοῦ κτιρίου σημαίνει σχεδιασμὸς σιδηροθωρακίσεως καὶ ἀνέγερσις τοῦ ἐκ μετεὶν σκελετοῦ τῆς οἰκοδομῆς. «Οἰκονομικὴ» ἐξέλιξις σημαίνει τὴν τοποθέτησιν τῶν τούβλων καὶ τῶν θυρῶν καὶ παραθύρων. «Κοινωνικὴ» ἐξέλιξις σημαίνει ὅλα τὰ μετέπειτα στάδια ἀπὸ τὴν ἐπικάλυψιν τῶν τούβλων ἕως τὴν

έσωτερικὴν διακόσμησιν καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ περιβάλλοντος χώρου (Landscaping). Εἶναι συνεπῶς δυνατὸν νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διακόσμησιν τοῦ κοινωνικοῦ μας κτιρίου ἂν δὲν βεβαιωθῶμεν ὅτι ὁ πολιτικὸς σκελετὸς τοῦ εἶναι στέρεος καὶ ὅτι θὰ «ἀνθέξῃ» εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν μετέπειτα κοινωνικῶν ἐξελίξεων;

Ἡ Ἑλλάς τοῦ 1973 ὁμοιάζει μὲ κτίριον, εἰς τὸ ὁποῖον ἔχουν τοποθετηθῆ τὰ τοῦβλα (οἰκονομικὴ ἐξέλιξις) πρὶν τοποθετηθῆ ὁ σκελετὸς (πολιτικὴ ἐξέλιξις).

Ὁ κίνδυνος συνεπῶς εἶναι ἄμεσος : νὰ «πέσουν» τὰ «οἰκονομικά» τοῦβλα ἂν δὲν σπεύσωμε νὰ τὰ στερεώσωμε μὲ τὴν τοποθέτησιν τοῦ ἐκ μετῶν «πολιτικοῦ» σκελετοῦ. Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ κύριον μέλημα τῆς δεκαετίας πού διανύομεν. Ἡ ἔναρξις τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἐξελίξεως θὰ πρέπει νὰ ἀναμείνῃ διὰ τὴν μετὰ τὸ 1980 περίοδον. Πρέπει νὰ στερεωθοῦν τὰ τοῦβλα καὶ οἱ τοῖχοι, πρὶν ἐργασθοῦμε ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς διακοσμῆσεως καὶ ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τοῦ περιβάλλοντος χώρου.

Θέτομεν ὡς ἀφετηρίαν ἐνάρξεως τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἐξελίξεως τῆς Ἑλλάδος τὸ 1980 διὰ τρεῖς βασικῶς λόγους. Πρῶτον, τὴν «ὠρίμανσιν» ἕως τότε τῶν πολιτικῶν ἀλλαγῶν τοῦ 1973/74. Δεύτερον, τὸ πιθανὸν τῆς πλήρους συνδέσεώς μας μὲ τὴν ΕΟΚ. Καὶ τρίτον, τὴν «ἀλλαγὴν φρουρᾶς» εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἡγετικῆς τάξεως τῆς Ἑλλάδος. Ἔως τὸ 1980 δηλαδὴ θὰ ἔχουν ἀποσυρθῆ τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας τὰ πρὸ τοῦ πολέμου εἰσελθόντα εἰς τὴν ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν ἄτομα πανεπιστημιακῆς μορφώσεως (ὁ 25 ἐτῶν πτυχιούχος τοῦ 1940 φθάνει συντάξιμον ἡλικίαν τὸ 1980).

Καὶ τί μπορούμε νὰ κάνουμε ἕως τὸ 1980 εἰς τὸν κοινωνικὸν τομέα παραλλήλως πρὸς τὴν στερέωσιν τοῦ πολιτικοῦ μας σκελετοῦ; Μπορούμε νὰ στοχαστοῦμε περὶ τοῦ εἶδους, περὶ τῆς μορφῆς, περὶ τῆς δομῆς τῆς κοινωνίας, τὴν ὁποῖαν θέλομεν ὄχι βέβαια διὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας, ἀλλὰ διὰ τὰ παιδιά μας. Καὶ ἴσως οἱ δύο αὐτὲς συνθήκες - ἄνεσις χρόνου σχεδιάσεως πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς καθ' ἑαυτὸ ἐργασίας καὶ προσωπικὴ «οὐδετερότης», θὰ μᾶς βοηθήσουν νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν ραγδαίαν κοινωνικὴν ἐξέλιξιν μετὰ τὸ 1980.

Εἰς αὐτὸ τὸ τρίτον στάδιον ἐξελίξεως τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας, θὰ εἶναι κολοσσιαίας σημασίας τὸ ἂν ἢ ὄχι θὰ εἴμεθα μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος. Τὸ τρίτον εἶναι καὶ τὸ σπουδαιότερον στάδιον ἐξελίξεως μιᾶς κοινωνίας. Εἶναι τὸ στάδιον, κατὰ τὸ ὁποῖον τὰ ἄτομα γέγονται τοὺς καρποὺς τῆς προόδου εἰς τὰ δύο προγενέστερα στάδια ἐξελίξεως - πολιτικὸν καὶ οἰκονομικόν. Εἶναι τὸ στάδιον, κατὰ τὸ ὁποῖον μία συνάθροισις ἀτόμων μὲ μερικὰ κοινὰ χαρακτηριστικὰ γίνεται «κοινωνία πολιτῶν», γίνεται «πολιτισμός».

Εἶναι ἀπίστευτον, ἀλλὰ ἐν τούτοις ἀληθές, ὅτι τὰ ἐννέα περίπου ἑκατομμύρια Ἑλλήνων, δὲν ἔχουν ἀποτελέσει εἰσέτι «κοινωνίαν». Ἡ διαδικασία αὐτὴ θὰ ἀρχίσῃ, ἀφοῦ βεβαιωθῶμεν ὅτι ὁ πολιτικὸς μας σκελετὸς εἶναι διαρκείας καὶ ὅτι οἱ πολιτικοὶ θεσμοὶ του θὰ ἀνθέξουν εἰς τὰς κοινωνικὰς πλέον ἀπαιτήσεις, ὄχι ἡμῶν τῶν μελῶν τῆς «ἀρχούσης» τάξεως, ἀλλὰ τῶν τέκνων μας. Ἐὰν κάμω-

μεν τὸ μεγάλο λάθος νὰ τοποθετήσωμεν πολιτικούς θεσμούς διὰ τοὺς ἑαυτούς μας καὶ ὄχι διὰ τὰ τέκνα μας καὶ ἔαν ἐπίσης σχεδιάσωμεν τὴν κοινωνικὴν ἐξέλιξιν τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῶν μέτρων καὶ σταθμῶν τοῦ 1970 ἢ ἀκόμη καὶ τοῦ 1980, θὰ ἀποτύχωμεν. Ὁ πλησιέστερος χρόνος ἀναφορᾶς διὰ τὸν σχεδιασμὸν τῆς κοινωνικῆς μας ἐξελίξεως εἶναι τὸ ἔτος 2000 μ.Χ. Καὶ ἡ πλέον ὀρθὴ ἡλικία ἀτόμων ἀναφορᾶς εἶναι οἱ σημερινοὶ νέοι μας τῶν 25 ἐτῶν, οἱ ὅποιοι τὸ 2000 μ.Χ. θὰ εἶναι «πενηντάρηδες», δηλαδὴ θὰ ἀποτελοῦν τότε μέλη τῆς ἀρχούσης τάξεως. Αὐτοὺς πρέπει νὰ ἐρωτήσωμεν, αὐτοὺς πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν, αὐτοὺς πρέπει νὰ προβληματίσωμεν, ἔαν ὄντως θέλωμεν νὰ τοὺς παραδώσωμε τὸ 2000 μ.Χ. μιάν «κοινωνίαν πολιτῶν» ἀντὶ τῆς «συναθροίσεως ἀτόμων», τὴν ὁποίαν παρέλαβε ἡ ἀπερχομένη τῶρα ἄρχουσα τάξις τὸ 1950 καὶ ἐναγωνίως προσπαθεῖ νὰ κινητοποιήσῃ ἢ σημερινὴ ἄρχουσα τάξις τὸ 1975.

Ἐντὸς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος, τὸ ἔργον τῆς κοινωνικῆς μας ἐξελίξεως θὰ εἶναι πλέον γρήγορον καὶ πλέον καρποφόρον. Ἐκτὸς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος ὑπάρχει μεγάλος φόβος τὸ 1980 ἢ τὸ 1990 νὰ εὐρεθοῦμε πάλιν ἐκεῖ, πού ἀρχίσαμε τὸ 1953 ἢ τὸ 1973. Νὰ μοχθοῦμε δηλαδὴ νὰ στηρίξωμε τὸν πολιτικὸν μας σκελετόν, χωρὶς κὰν νὰ ἔχωμεν εἰσέλθει ἐντὸς τοῦ κοινωνικοῦ μας κτιρίου.

Ἐκτὸς τῆς Ε.Ο.Κ., θὰ εἴμεθα τὸ «θήραμα» τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης ἐκ τῶν μεγάλων ὑπερδυνάμεων. Ἐντὸς τῆς Ε.Ο.Κ., θὰ εἴμεθα ὡς ἑλληνικὴ κοινωνία, ὀργανικὸν τμῆμα μιᾶς ἐν τῇ γενέσει της, τῶρα, νέας ὑπερδυνάμεως. Θὰ ἔχωμεν τὴν στενὴν συνεργασίαν καὶ συμπαραστάσιν λαῶν, οἱ ὅποιοι εἶχαν τὴν πολιτικὴν ἰκανότητα νὰ κυβερνήσουν ὅλον σχεδὸν τὸν κόσμον, λαῶν οἱ ὅποιοι ἔδωσαν εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ εἰς τὸν κόσμον τοὺς θεσμούς τῆς Κοινοβουλευτικῆς Δημοκρατίας, λαῶν οἱ ὅποιοι τρέφουν ὅλους τοὺς ἄλλους λαοὺς μὲ τοὺς στοχασμούς τους καὶ μὲ τὰ ἔργα πνεύματος καὶ τέχνης, λαῶν οἱ ὅποιοι ἔχουν λύσει ἤδη καὶ τὰ τρία μεγάλα προβλήματα κάθε κοινωνίας : τὸ πολιτικόν, τὸ οἰκονομικόν, τὸ κοινωνικόν. Εἰς τὴν Εὐρώπην ἀνήκομεν γεωγραφικῶς. Εἰς τὴν Εὐρώπην ἀνήκομεν οικονομικῶς. Εἰς τὴν Εὐρώπην πρέπει νὰ ἐνταχθοῦμε πολιτικῶς καὶ κοινωνικῶς.

Ἐντὸς τῆς Εὐρώπης θὰ ἀποκτήσωμεν στέγην καὶ μονιμότητα ἐξελίξεως. Ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης θὰ παραμεινωμεν ἄστεγοι καὶ πλανόδιοι. Ἄρκετὰ μείναμε ἀκυβέρνητοι εἰς τὴν ἀνοιχτὴν θάλασσαν τῶν κυμάτων τῆς γεωπολιτικῆς τῶν «μεγάλων» δυνάμεων γύρω μας. Ὁ λαὸς μας κούραστηκε, υπέφερε, στέρηθηκε, γελάστηκε, πικράθηκε. Ἐφθασε ὅμως ἡ ἱστορικὴ στιγμή, πού τὸ πλοῖο τῆς Ἑλλάδος μπορεῖ νὰ γυρίσῃ στὸ λιμάνι του. Στὸ λιμάνι τῆς Νέας Εὐρώπης. Ἐφθασε ἡ ἱστορικὴ στιγμή, πού ἡ Ἑλλάδα μπορεῖ νὰ ξαναγίνῃ καὶ πάλιν μεγάλη. Πιὸ μεγάλη ἀπ' ὅλους τοὺς «μεγάλους», πού θέλησαν νὰ τὴν χρησιμοποιοῦσιν μέχρι τοῦδε. Πιὸ μεγάλη, πιὸ ἰσχυρὴ καὶ πιὸ μόνιμη ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Γιατὶ Ἑλλάδα διὰ τοὺς Εὐρωπαίους θὰ σημαίνῃ Εὐρώπη καὶ Εὐρώπη διὰ τοὺς Ἕλληνας θὰ σημαίνῃ Ἑλλάδα.

Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1972 συνητηθήσαν διὰ δευτέραν φορὰν οἱ ἀρχηγοὶ

Κρατών ή Κυβερνήσεων των έννέα χωρών - μελών της ΕΟΚ εις τὸ Παρίσι. Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1969 εἶχαν συναντηθῆ διὰ πρώτην φοράν οἱ ἀρχηγοὶ Κρατῶν ἢ Κυβερνήσεων τῶν ἕξ χωρῶν - μελῶν τῆς ἀρχικῆς ΕΟΚ εις Χάγην. Κατὰ τὴν πρώτην συνάντησιν ἐγινε τὸ μεγάλο ἄλμα τῆς ὑπερπηδήσεως τῶν ἐμποδίων διὰ τὴν εισδοχὴν τῆς Ἀγγλίας. Κατὰ τὴν δευτέραν συνάντησιν ἐτέθη πλεόν ὡς στόχος ἡ ὀλοκλήρωσις τῆς οἰκονομικῆς ἐνοποιήσεως τῆς Εὐρώπης ἕως τὸ 1980.

Τὸ τέλος τοῦ 1975 θὰ συναντηθοῦν ἐκ νέου οἱ ἀρχηγοὶ Κρατῶν ἢ Κυβερνήσεων τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος. Ἐὰν δὲ ἔχωμεν Κοινοβουλευτικὴν Κυβέρνησιν ἐντὸς τοῦ 1974 καὶ χειρισθῶμεν μὲ ἐπιδεξιότητα τὸ ὄλον θέμα, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ διαπραγματευθῶμεν τὴν πλήρη ἔνταξιν τῆς Ἑλλάδος εις τὴν ΕΟΚ, πρὸ τῆς συναντήσεως τῶν ἀρχηγῶν κρατῶν τὸ τέλος τοῦ 1975. Εἶναι δηλαδὴ ἐφικτὸν εις τὴν συνάντησιν κορυφῆς τοῦ 1975 νὰ συμμετέχη καὶ ἡ Ἑλλάς διὰ τοῦ Πρωθυπουργοῦ της.

Νὰ καθίσῃ δηλαδὴ ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος εις τὴν αὐτὴν τράπεζαν μὲ τὸν Πρωθυπουργὸν τῆς Ἀγγλίας, τὸν Πρόεδρον τῆς Γαλλίας, τὸν Καγκελάριον τῆς Γερμανίας, τοὺς τρεῖς «μεγάλους» τῆς προηγουμένης γενεᾶς. Ὅποια τιμὴ καὶ δόξα διὰ τὴν «μικρὴν» Ἑλλάδα.

Εἶναι αὐτὸ ἓνα ὄνειρο θερινῆς νυκτός; Εἶναι αὐτὸ μία οὐτοπία; Εἶναι αὐτὸ ἐκτὸς τῶν δυνάμεων τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ; Νομίζω ὄχι. Μία μεταβατικὴ περίοδος πενταετίας (1975 - 1980) εἶναι ἀρκετὴ διὰ τὰς ἀπαραιτήτους θεσμικὰς ἐναρμονίσεις. Ἄλλωστε, εις τοὺς Ἄγγλους, τοὺς Δανοὺς καὶ τοὺς Ἴρλανδοὺς, οἱ ὅποιοι ἐγιναν πλήρη μέλη ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1973, ἐδόθη πενταετὴς μεταβατικὴ περίοδος. Ἐμεῖς θὰ ζητήσωμεν τὸ αὐτό. Καὶ ἐναπόκειται εις ἡμᾶς νὰ χειρισθῶμεν τὸ ὄλον θέμα ἐπιδεξίως, ὥστε νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν εισδοχὴν μας ὡς 10ον πλήρες μέλος ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1976, ἐνῶ ἡ μεταβατικὴ περίοδος θὰ τελειώσῃ τὸ 1980. Ἴδου ὁ Μεγάλος Σκοπὸς τῆς «μικρῆς» Ἑλλάδος.

Ἑλλάς καὶ Εὐρώπη τὸ 1980 εἰς ἀριθμοὺς

Ὁ ἐπόμενος πίναξ παρουσιάζει μίαν πρόβλεψιν διὰ τὸ κατὰ κεφαλὴν ἐθνικὸν εἰσόδημα τῶν 18 χωρῶν τῆς Δ. Εὐρώπης, τῶν ΗΠΑ καὶ τῆς Ἰαπωνίας διὰ τὸ ἔτος 1980.

Ἐτος βάσεως ἐλήφθη τὸ 1970 μὲ τὰ μεγέθη τοῦ ΟΟΣΑ διὰ τὸ κατὰ κεφαλὴν ἐθνικὸν εἰσόδημα τῶν ἐν λόγῳ 20 χωρῶν. Ἡ πρόβλεψις διὰ τὸ 1980 στηρίζεται εις τὴν παραδοχὴν ὅτι τὸ δολλάριον ἔχει χάσει ἤδη (τέλος 1973) κατὰ μέσον ὅσον 30% τῆς ἀξίας του ἐναντι τῶν νομισμάτων τῆς Δ. Εὐρώπης καὶ τῆς Ἰαπωνίας.

Ἐκ τῶν μεγεθῶν τοῦ ἐν λόγῳ πίνακος προκύπτει ὅτι ἡ Σουηδία καὶ ἡ Δανία θὰ ἔχουν σαφῶς ξεπεράσει τὰς ΗΠΑ εις τὸ κατὰ κεφαλὴν ἐθνικὸν εἰσόδημα εις δολλάρια μὲ 12.080 καὶ 10.400 δολλάρια ἀντιστοίχως ἐναντι 9.300 δολλαρίων τῶν ΗΠΑ.

Δύο ἀκόμη χώραι τῆς Εὐρώπης ἡ Γερμανία καὶ ἡ Γαλλία, θὰ ἔχουν ἐθνι-

ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΕΘΝΙΚΟΝ ΠΡΟΪΟΝ (ΑΕΠ — ΓΝΡ)
ΤΩΝ 18 ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ, ΗΠΑ ΚΑΙ ΙΑΠΩΝΙΑΣ
1970 ΚΑΙ 1980

Τρέχουσai 'Αξίαι εις Δολλάρια ΗΠΑ	Δολλάρια 1970	Δείκτης 1970 (Σουηδία = 100)	Δολλάρια 1980	Δείκτης 1980 (Σουηδία = 100)	Δείκτης Αξίσεως 1970 — 1980
1. ΣΟΥΗΔΙΑ	4.040	100	12.080	100	300
2. ΕΛΒΕΤΙΑ	3.320	82	9.060	75	275
3. ΝΟΡΒΗΓΙΑ	2.860	71	8.180	68	285
4. ΦΙΛΑΝΔΙΑ	2.400	60	6.710	56	280
5. ΑΥΣΤΡΙΑ	2.000	50	5.850	49	290
Όμιός Α — Β. Εθρόπη	3.000	75	8.580	71	285
6. ΔΑΝΙΑ	3.200	80	10.400	86	325
7. ΓΑΛΛΙΑ	3.100	77	9.300	77	300
8. ΓΕΡΜΑΝΙΑ	2.900	72	9.420	78	325
9. ΒΕΛΓΙΟΝ — Λ.	2.700	67	7.720	64	285
10. ΟΛΛΑΝΔΙΑ	2.400	60	7.800	65	325
11. ΑΓΓΟΙΑ	2.300	57	5.980	50	260
12. ΙΤΑΛΙΑ	1.760	44	5.720	48	325
13. ΙΡΑΝΔΙΑ	1.360	34	3.710	31	275
Όμιός Β — ΕΟΚ	2.520	62	7.200	60	285
14. ΕΛΛΑΣ	1.090	27	3.540	30	325
15. ΙΣΠΑΝΙΑ	1.020	25	3.260	27	320
16. ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	660	17	2.150	18	325
17. ΓΡΟΥΚΟΣΣΛΑΥΙΑ	650	16	2.110	18	325
18. ΤΟΥΡΚΙΑ	310	8	1.000	8	325
Όμιός Γ — Ν. Εθρόπη	700	18	2.280	19	325
Δ. ΕΥΡΩΠΗ — ΣΥΝΟΛΟΝ	2.050	51	6.000	50	290
19. ΗΠΑ	4.760	118	9.300	77	195
20. ΙΑΠΩΝΙΑ	1.920	48	7.000	58	365

κόν εισόδημα κατά κεφαλήν ἴσον περίπου τοῦ ἀντιστοίχου μεγέθους διὰ τὰς ΗΠΑ (Γερμανία 9.420 καὶ Γαλλία 9.300 δολλάρια).

Αἱ σημεριναὶ χῶραι τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς θὰ φθάσουν μέσον ὄρον ἐθνικοῦ εισοδήματος κατά κεφαλήν 7.200 δολλ. (ἐναντι 2.520 δολλ. διὰ τὸ 1970) καὶ ἡ Ἰαπωνία 7.000 δολλ. (ἐναντι 1.920 δολλ. διὰ τὸ 1970).

Ἡ Ἑλλάς προβλέπεται νὰ φθάσῃ 3.540 δολλάρια κατά κεφαλήν (ἐναντι 1.090 δολ. διὰ τὸ ἔτος 1970) καὶ Τουρκία 1.000 δολλάρια (ἐναντι 310 δολ. διὰ τὸ ἔτος 1970).

Ἐ π ί λ ο γ ο ς

Εἰς τὰ ἐπτὰ κεφάλαια τῆς παρουσίας μελέτης προσεπάθησα νὰ φέρω εἰς «ἐπικοινωνίαν» τοὺς ἀκαδημαϊκοὺς διδασκάλους, τοὺς βιομηχάνους καὶ τοὺς κρατικοὺς λειτουργοὺς τῆς Ἑλλάδος μεθ' ἑνὸς θέματος, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀδύνατον νὰ καλυφθῇ ὑπὸ μιᾶς μελέτης ἢ ὑπὸ ἐνὸς ἀτόμου. Μὲ τὸ πέρασ τῆς μελέτης αἰσθάνομαι, ὄχι ὡσάν τὸν ἀρχιτέκτονα ἐνὸς δρόμου, οὔτε κἀν ὡσάν τὸν «ἀσφαλτοστρωτῆν» τοῦ δρόμου. Τὸ αἰσθημά μου εἶναι τὸ αἰσθημα τοῦ ὀδηγοῦ μιᾶς Bulldozer, ὁ ὁποῖος μὲ πολὺ τραχύτητα καὶ πολὺ λίγο Tack ἔταμε νέον δρόμον, ἕνα δρόμον ὁ ὁποῖος «ἐνώνει» τὸ χωριό του (Ἑλλάδα) μὲ τὰ ὑπόλοιπα 17 «χωριά» τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης.

Εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἠναγκάσθην νὰ «περάσω» ἀπὸ «χωράφια», ποὺ ἀνήκουν εἰς ἄλλους, ὅπως π.χ. ὅταν θίγω τὴν πολιτικὴν «ἀνάπτυξιν» τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν παραλληλίζω μὲ τὸν σκελετὸν ἐνὸς κτιρίου ἢ ὅταν ἀμφισβητῶ ὅτι ὑπάρχει δημογραφικὸν πρόβλημα πρὸς «ἐπίλυσιν» ὑπὸ τὴν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν ἐννοοῦν τοῦτο οἱ συντάκται τοῦ ἀξιωματικοῦ καὶ χρησιμωτάτου ἔργου : Σχέδιον Προτύπου Μακροχρονίου Ἀναπτύξεως τῆς Ἑλλάδος (ΚΕΠΕ). Δὲν αἰσθάνομαι ὅμως καθόλου «ξεπερασμένος» ὅταν ἀναμινγῶ τὰ οικονομικά μου μὲ τὶς ἄλλες συγγενεῖς κοινωνικὰς ἐπιστῆμες. Καὶ τοῦτο διότι ἄνθρωποι τῆς σκέψεως μὲ παγκόσμιον ἀκτινοβολίαν, καὶ δὴ οἰκονομολόγοι, τοῦ κύρους ἐνὸς Milton Friedman, συνιστοῦν εἰς τοὺς φοιτητὰς καὶ συναδέλφους των, τὴν μὴ ἀποφυγὴν τῆς ἀναμίξεως εἰς τὰ «πλαϊνὰ» χωράφια. Συνιστοῦν ὅτι ἐπιβάλλεται ἕνα «ἀνοιγμα», μία σταθερὰ «ἐπικοινωνία» μὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ἀντικείμενα, ποὺ ἀναποφεύκτως ἐπηρεάζουν τὸ θέμα τοῦ οἰκονομολόγου.

Συμφωνῶ ἐπίσης ἄνευ ἐπιφυλάξεων μὲ τὸν τέως Πρόεδρον τῆς American Economic Association (1971) Καθηγητὴν Vassily Leontief. Ὁ Leontief γράφει εἰς τὸ ἐπίσημον περιοδικὸν ὄργανον τῆς ἐν λόγω ἐπιστημονικῆς ἐταιρείας διὰ τοὺς οἰκονομολόγους, οἱ ὁποῖοι ἀντὶ νὰ «ἐπεκταθοῦν» κατὰ πλάτος εἰς τὰς συγγενεῖς κοινωνικὰς ἐπιστῆμας, «ἐγκλωβίζουν» ἑαυτοὺς εἰς τὰς ἐξισώσεις καὶ τὰ σύμβολα τῶν μαθηματικῶν. Γράφει λοιπὸν γιὰ τοὺς πολλοὺς συναδέλφους του ὁ τέως Πρόεδρος τῆς ΑΕΑ ^(α) :

(α) Καὶ ἤδη κάτοχος τοῦ βραβείου Nombel τῶν οἰκονομικῶν (1973).

Μέχρις ότου φθάσωμεν εις την έρμηνείαν τών κυρίων συμπερασμάτων, έχομεν εύχερώς λησμονήσει τās παραδοχάς επί τών όποιων έβασίσθη άρχικώς τó όλον ύπόδειγμα (Model). Συμβαίνει όμως ή όλη χρησιμότης μιās τοιαύτης έξασκήσεως, νά έξαρτάται έξ όλοκλήρου από την έμπειρικήν έπαλήθευσιν αυτών τούτων τών παραδοχών (Assumptions).

Και ή «έμπειρική έπαλήθευσις» τών συμπερασμάτων, τά όποια προκύπτουν έκ τών μαθηματικών ύποδειγμάτων (προτύπων), δέν είναι δυνατόν νά εύρεθῆ εις μαθηματικά ύποδείγματα, αλλά εις τās συγγενείς επιστήμας, αί όποιαί έρευνοῦν πλησιέστερον από την οικονομικήν επιστήμην τόν παράγοντα «άνθρωπος», από όλας τās επί πλέον διαστάσεις του (πολιτική, κοινωνιολογική, ψυχολογική, άνθρωπιστική κ.ο.κ.).